

Josep Cañas: **tot un món per descobrir** *(25è aniversari de la seva mort)*

  @amicsdejosepcanas

Banyeres del Penedès, 4 i 5 de gener de 2026

Benvinguts i gràcies per participar en aquest acte de record a un dels artistes més importants del nostre país, que va cedir tot el seu patrimoni amb la voluntat que fos un “focus cultural” per a tota la comarca.

Segurament, molts dels qui sou aquí coneixíeu, sobretot, la seva tasca d'escultor. Però avui mateix comprovareu que, tal com deia ell, «tenia dos amors: la literatura i les arts plàstiques».

I avui les lligarem totes dues... passejant pels indrets de Banyeres més significatius al llarg de la seva vida i per les diferents obres seves que es troben als carrers del poble, com si fos ell mateix qui ens les expliqués.

Destriar una vintena dels seus escrits no ha estat gens fàcil. En conservem centenars: memòries, pensaments, llibres, cartes, pregons de Festa Major, entrevistes, retalls de premsa...

Hem intentat, però, seleccionar aquells textos que millor s'adapten al nostre objectiu: visualitzar el seu nom, el seu caràcter, la seva personalitat, la seva veu crítica, el seu humanisme, l'estimació per la cultura i les tradicions del nostre país. I, és clar, també l'amor que sempre va sentir pel poble on va néixer.

Malauradament, avui, després de 25 anys de la seva mort, encara veiem al cementiri com continua plenament vigent el seu epitafi:

*«Hi ha artistes que seran recordats pel seu nom,
mentre altres ho són per les obres.»*

Mentre circulen arreu fotografies de les seves obres —abans en postals i calendaris, avui a les xarxes socials—, gairebé mai no hi trobem el seu nom. No sabem si això és fruit de la deixadesa —potser inconscient— o de la manca de sensibilitat —potser conscient.

El que sí sabem és que, veient-vos avui aquí, estem esperançats de poder revertir aquesta situació i que el seu NOM tingui, finalment, el reconeixement que tantes vegades se li ha negat, aquí mateix, al seu poble, i més enllà.

I com que volem que el que fem avui perduri, que no quedi només com una anècdota, us hem demanat el vostre consentiment per registrar aquest acte. A més de poder-lo visionar vosaltres, les imatges ens les ha demanat la xarxa de televisions locals.

Els textos que llegirem els podreu seguir ara mateix i també un cop finalitzat l'acte, per si els voleu compartir amb les vostres amistats.

Al tríptic que us hem lliurat hi trobareu dos codis QR: un amb aquesta informació i un altre amb l'itinerari que seguirem, en un mapa on es localitzen les seves escultures, tant a l'exterior com a l'interior dels museus.

No sóc cap expert en art. Potser l'únic mèrit que tinc és haver conegut Josep Cañas: haver-hi parlat, haver-lo acompanyat, haver passat a net molts dels seus escrits i haver estat al seu costat fins al mateix dia que va morir, al Vendrell, un 5 de gener del 2001, a mitja tarda.

Cal recordar també els objectors de consciència —gràcies a l'IEP— que li van fer companyia a la policlínica durant els tres anys que hi va estar ingressat, així com la gent que vam començar a endreçar papers, fotografies, pensaments... i que vam fer possible que veiés publicat el llibre de Mèxic poc temps abans de morir.

Malauradament, també hem de recordar que, per manca d'interès i de projecte de futur, després d'anys d'haver donat la casa a l'Ajuntament de Banyeres —el 1990, després de la mort de la seva germana Maria—, no va poder veure culminada la que hauria estat la seva gran il·lusió: posar les peces al seu lloc i inaugurar el que teniu avui davant vostre, el Museu Josep Cañas.

Un museu que continua com en el primer dia i que perd visitants any rere any... De debò seria tan difícil, per exemple, incorporar un audiovisual i deixar que fos el mateix Josep Cañas qui expliqués, amb la seva veu i els seus pensaments, els moments clau de la seva vida i de la seva obra?

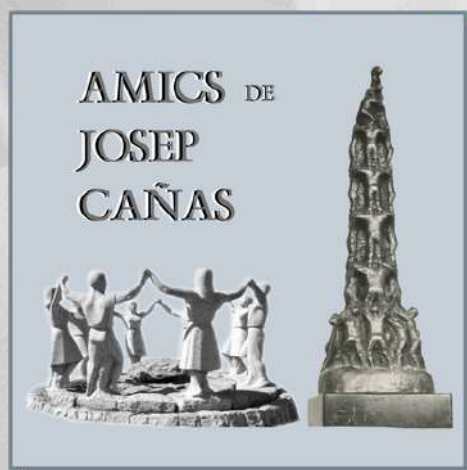
I després de vint-i-cinc anys de la seva mort, potser ja és hora que les diferents administracions que figuren en el seu testament facin un veritable examen de consciència. Fa vint-i-dos anys que no es convoquen dins la Fundació Josep Cañas, incomplint no només uns estatuts, sinó també una voluntat expressa i un compromís amb el país.

No sé què passarà en els seus futurs aniversaris, però és trist —molt trist— que gent que té obra seva a casa, que conserva litografies dedicades, que el va conèixer personalment, avui no sigui aquí acompanyant-nos.

Com diria ell: «Què hi farem!!!»

Gràcies per ser-hi i gràcies a tothom que ha fet possible aquest acte.

Joan Jané i Figueres
Amic i extutor de Josep Cañas
Banyeres, 4 de gener de 2026

CAN MARÇAL, EL LLOC DE NAIXEMENT

Això d'escriure unes memòries —o com en vulguedir dir— és desfer camins, recollir la roba que hem anat deixant al nostre pas per la senda humana, fer-ne un farcell i mostrar-lo al públic, sempre que existeixi un públic disposat a interessar-s'hi.

Pels aplecs i les butxaques esbutzades hi he trobat, mesclats amb engrunes de dolor, bocinets intactes d'una vocació inalterable; i aquesta cuirassa de la qual mai m'he separat ha fet que un sol dia de sol m'hagi fet oblidar tots els de tempesta, que han estat molts i seguits.

Aquest passar comptes i recollir peripècies pot resultar positiu sempre que l'exemple mogui aquells que, com jo, tot just desmamats, sentin la cuisor d'aventurar-se per rutes lluminoses. És negatiu quan tota la voluntat s'ha gastat només a donar gust al cos.

No es pot ser pusil·lànim ni excessivament cautelós. Ja és una sort, a la vida, lluitar contra l'"anar fent i prou", contra deixar-se endur pel tobogan fàcil, sense la il·lusió de deixar un rastre entenedor per als qui es trobaran el mateix camí penjat que nosaltres.

Sempre he pensat que la nostra existència és un temps previ en què ens toca sembrar i collir, encara que per a molts sigui només collir sense haver sembrat. I si ens conformem a esmicolant allò que els altres ens deixen, i no ens aventurem a desbrossar terrenys, mai no podrem sentir el goig suprem d'haver ajudat a planejar grans aventures perquè els qui ens rellevin puguin aprofundir encara més allò que ens haguem proposat.

A PASSAR FRED

Dir que la nostra casa era un frigorífic a l'hivern fóra exagerar; però, trobant-nos al cap del poble i a pit descobert, rebre l'embat dels vents del nord volia dir tutejar-nos amb les temporades gèlides... o claudicar. Me n'havia fet amic, del fred, i encara avui, a vellúria, el suport millor que la calor. Aquesta ajuda a covar; la gebror, en canvi, ajuda a accionar.

I totes aquestes persones que, segons diuen, no poden passar-se ni un sol dia sense banyar-se... les hauria volgut veure un hivern sencer a casa. Estic segur que s'haurien rentat com els gats: amb saliva, i encara just l'òvul de la cara. No ens enganyem!

Però a mi, cada dia, em tocava passar una prova que m'esbalaïava. Era un esforç increïble —diré cruel— desempallegar-me de les robes calentes del llit. «Va, ara, ara». I d'un salt corria cap a on m'esperava la mare, dreta davant d'una palangana plena d'aigua gelada, temperada només per la fredor atapeïda de la cambra durant l'hivern. Acotava el cap, com si esperés el tall d'una guillotina, i la mare em remullava el clatell mentre tots dos, a la manera d'un exorcisme, declamàvem una cantarella:

**Aigua gelada,
rosa la cara.
Si hi ha un mal esperit,
aquí me'n desdic.**

Però abans que me'n pogués desdir, ja havia rebut les bufetades d'una aigua que em semblava espessa, de tan gelada.

—I l'aigua no sent el fred, mare?

—Ja ho crec. Mira!

I obria la finestra, llançava l'aigua al carrer i, a l'instant, quedava glaçada.

ABANS D'ANAR A L'ESCOLA

Amb la senalla al cap, posada a manera de caputxa, caminava amb el pare, carretera enllà mentre algun estel ressagat feia el ronsa. Eren els últims fanalets, que s'anaven apagant, vençuts per les primeres clarors. Em tocava ser matiner.

Avançàvem en silenci, amb el fred encara enganxat als ossos, i jo ja sabia en quins trams del camí els animals sentien la necessitat d'alliberar-se de les deixalles del pinso —tan fàcil i senzill que és dir-ho: cagar.

Naturalment, el motiu de sortir carretera enllà en ple hivern no era pas colleccionar femtes d'animals. El mòbil era omplir una bota desfonada, dreta al mig del femer de casa. Uns fems que servien per adobar la terra del petit hort que teníem a l'eixida.

Quan era plena, el pare em donava dues pessetes que, per la fira de l'Arboç, em permetien comprar-me un llapis de colors i blocs de paper per fer dibuixos, o llibretes on apuntava les cavòries que se m'acudien.

També em servien per celebrar els diumenges: una paperina de cacauets i, sobretot, una pastanaga més llarga que un sabre, rac-rac-rac, a rosegar com un esquirollet.

Deliciós, el poc, quan no es té res...

En néixer, ja portem un carregament d'interrogants i ens decantem per unes fal·leres que ens atrauen sense que cap mentor ens les senyali. Neixen amb nosaltres. Som nosaltres!

Em vaig adonar que l'argila –la tenia ran de casa– no solament servia per jugar a fer cassoles i altres passatemps infantils. Dòcil, d'una ductilitat que et feia golós, m'apassionava veure com una matèria amorfa es transmutés en rostres humans, incipients encara. Embrions d'alguna cosa que volia ésser...

Potser sí que tirava per a escultor...

Als setanta anys ben complerts, he decidit fer una exploració pels racons de la casa on vaig néixer i créixer, per si hi trobava paperots que m'ajudessin a refer bona part de la meva vida.

No m'és cap goig entrar en aquella casa, la primera closca que m'aixoplugà. Em sembla un vaixell abandonat, sense vides que li donin sentit. Fins i tot els ratolins han desaparegut!

Doncs sí. Com un lladregot que ho capgira tot, he regirat calaixos, he esbotzat maletes botarudes, gràvides d'embrions on, en cadascun, hi dormia un pensament apuntat, un esbós d'obra de teatre, un conte inacabat... Veus meves que ignorava, gravades en llibretes i paperots en desordre. En conjunt, un llarg somni capaç d'omplir moltes vides. M'atterra pensar que totes aquestes idees, nascudes sense forçar-les i que se'm presenten vives, fresques i exemptes de retoc, es puguin perdre.

Debatent-me sempre entre les arts plàstiques i l'escriure, en fer recapta per a una mena de testament, em trobo presoner d'estibes de llibretes atapeïdes d'idees, i d'estocs de blocs i paperam dispers amb centenars de dibuixos: primícies de la meva dedicació a l'Art.

Sempre dic que la Mort s'ha endut més obra que no pas la coneguda. Hi ha éssers que poden morir tranquils, sabent que han donat tot allò que duïen dins; però això no passa amb la ingent quantitat de grans esperits dallats encara verds, sense haver arribat a espigar, deixant-nos només un tast —només un tast— del que prometien aquelles vides truncades.

Hi ha qui ha fet la travessia en un mar calmos i li han escombrat el camí per on passava. Però aquests privilegis acostumen a adormir les voluntats, i el dia que arriba una onada galerna o que el camí es torna costerut, s'acaba el navegar confiat. Aleshores es dediquen a dormir-se en uns llorers adquirits, a vegades, al preu que fos: venent-se l'ànima, si calia.

Tenia ja tretze anys que encara feia ninots de fang. Esperava amb impaciència els dies de pluja que impediien d'anar a treballar al camp i així amb el fang que es feia davant de casa al peu de la Torre, podia passar-se hores engiponant figures.

La mare, pensant que als ulls de la gent del poble podria semblar anormal que un ganàpia com aquell encara jugués amb fang, tancava les portes de la casa perquè no el veiés ningú.

Deia que **"... era massa gran per fer ninots"**

Cap al final de la seva vida va fer aquest pensament:

"Si la mare sabés que als 90 anys, encara jugo amb el fang!!!"

LA TORRE: UNA ESTANÇA MÉS DE LA CASA

Per a l'artista, aquest indret fou molt especial.

Fa un segle ja era un espai per jugar —com ho ha estat sempre—, però per a ell tenia un altre interès: el silenci per meditar, quan encara no existia el soroll de l'autopista; la contemplació de la plana, del mar fins a Montserrat i la serralada del Montmell; i el fang, la matèria primera de la seva obra.

Calia res més?

LA TORRE: QUAN L'ART ENCARA ERA JOVE

El meu poble, Banyeres, es troba al centre del Penedès. Diré més: es troba al centre del Baix i de l'Alt Penedès. A llevant, Vilafranca, amb el muqró que és el Castell, eix que centra l'extensa plana que, des de més enllà de Vilafranca fins passat el Vendrell, forma un continu teixit de conreus planxats i cuidats com roba de núvia, on l'Amor hi rumbeja entre plecs.

Doncs bé. Dalt d'aquesta enorme mamella, i ran de casa, hi havia una cova: la cova dels moros. I fou en aquella cavorca on es van enllaçar, amb una simbiosi perfecta, les meves inclinacions per les arts plàstiques i allò que, digue'm-ne, ja començava a ser poesia.

Com un anacoreta, hi muntava el meu alteret, modelant-me les imatges i guarnint-lo amb poms de farigola, romaní, pebrets de pastor, roselles, rabanisses blanques i grogues, i tota la varietat d'humils flors que trobava només allargant el braç.

Les oracions me les engiponava jo mateix, en vers, i les espelmes també les fabricava amb la cera que recollia en netejar els canelobres de l'església. Una canya, un cordill al centre; escalfar la cera, omplir la canya d'aquell líquid; després trencar el motlle... i l'espelma quedava llesta, a punt per ser encesa.

Esperava aquell moment perquè la dansa de la flama, el joc de les ombres i les clarors fetes fantasmes, omplia aquell reducte de figures. I, bufant suaument, les flametes es contorsionaven per les parets de la cova, creant rostres diabòlics, espectres que a la nit somiava, però que a mi em produïen una excitació i un estrany goig.

EL MONTMELL, MUNTANYA AMIGA

Mirada des del meu poble, la silueta d'aquesta muntanya sempre l'he imaginada com l'enorme capçalera d'un llit de gegants. Des que els meus ulls van començar a destriar les coses que m'envoltaven, el Montmell m'atreia i formava part de les estampes capitals que anava col·leccionant en la meva infantesa, aparellada amb la increïble i fascinant silueta de Montserrat, allà més lluny.

Tenia set anys quan els pares m'hi van portar, en forma de peregrinació. Vaig pujar la muntanya a peu i descalç, amb les sabates a les mans pel mal que em feien, poc avesat encara a un dels molts turments que la civilització ens ha regalat. I vaig pujar sol, perquè en un trencall vaig errar el corriol, em vaig perdre i vaig continuar amunt, decidit, pensant que en algun cim imaginari ens hi retrobaríem tots.

I així com guardo apunts de dibuix que no m'atreveixo a deixar que el foc devori —fruits de la meva adolescència—, també m'he retrobat amb intents poètics incipients, coixos i inflats.

Del Montmell, en rescato un pessic apuntat en aquells anys:

**Déu et guard, Montmell,
muntanya meva,
monstre de pedra en quin enorme pit
dormen les runes d'un temple
que gaudia perfums de murtra
i romaní florit.**

Vaig néixer al centre d'una vall oberta com una mà amiga que et tempta a caminar-hi.

Enfront, la silueta dominant del Montmell escortat per una rastellera de muntanyes.

De petit ja delia per saber què hi havia darrere d'aquella augusta capçalera del llit del Penedès.

I, ja adolescent, vaig decidir emprendre la pujada i guanyar el cim més alt, descobrint noves muntanyes més enllà.

Trescant voluntariós, hi arribo i, després de passar-les, albiro una nova vall estesa i, en la llunyania d'un horitzó precisat, s'hi dibuixava una nova serralada...

Al passar dels anys i amb l'ànsia sempre de saber, vaig convence'm que, com més coses descobria, més me'n faltaven per conèixer.

PREGÓ DE JOSEP CAÑAS LA FESTA MAJOR DEL 1992

«Es fa saber, que on ens trobem és el poble de Banyeres, que no limita en lloc per trobar-se al centre del Penedés.

I així com en els altres pobles que ens circumden han crescut al recer de properes muntanyes, Banyeres, obert a tots els vents, és l'eix d'aquesta gran roda. I com totes les rodes té un botó. És el mamellot, que del seu mugró en diem la Torre, avui imatge de queixal corcat, que aguanta estoic vendavals furients i tempestes, des de fa alguns segles.

I avui que s'aixequen alterases torres de comunicació per tot, aquí en tenim una que fa centúries que vigila. La nostra és una de les moltes torres de comunicacions aixecades per tot el Penedés, perfectes pel que fa a ubicació, que amb una torxa encesa movent-la al cim, es comunicaven ordres i senyals amb uns codis tan vells com l'home.

Conservem el símbol d'aquella xarxa de comunicacions i prego que es cridi un barber per esquilar la frondosa cabellera que cobreix la nostra torre vigia, i no la cobrim con si fos vergonya posseir-la..."

Uns núvols ens atreuen per la forma i altres, pel color.

Quan forma i color s'integren en feliç connubi, s'ha obrat el miracle en una obra d'art, la qual pot navegar a través del temps i les seves mudances, sense necessitat de coaccionar els vents perquè li siguin propicis...

SECADA

Silenciosa, una caravana de núvols avançava per la immensitat sideral.

Cap al tard han fet parada a l'horitzó, ran de muntanya i aquella nit li han seguit els passos poblats sencers.

Sembla que la seva missió era en un altre lloc i espera marxar de nit per no irritar més els camperols.

Els camps estan ressecs i la seva presència havia donat esperança, però han passat de llarg com tantes vegades.

I si els homes no s'han pogut governar entre ells, ¿com podran manar a uns núvols que s'aturin i descarreguin l'aigua benefactora damunt els camps assedegats?

Una gota d'aigua digué a una altra gota, i aquesta, a altres:

– Per què no ens ajuntem?

I d'aquí en sortí el rajolí. O la unió de molts homes, dispersos com gotes d'aigua...

No em queda temps per avorrir-me perquè tinc tots els sentits ocupats.

Modelar, escriure, pintar, dibuixar, llegir...

I encara em puc permetre un temps per pensar i embadocar-me en la contemplació, que és una manera o altra de carregar les piles de nou.

No. No m'espanta viure molts anys i, si s'em permetés reenganxar-me en una altra vida com a complement, també se'm faria curta per posar en ordre el cúmul d'objectius que encara nien dintre meu i segurament moriran amb mi.

L'artista quan elabora una obra, no ha de pensar que, prement un botó, pot escoltar música executada en aquell instant a milers de quilòmetres d'on està, com tampoc ha de recordar que s'han establert sistemes per abreujar el temps.

La pressa, el frenesí, són un enemic capital per a l'obra d'Art. I les obres no s'han de pensar per a un temps determinat, sinó per a tots els que puguin venir.

CAL FONTANILLES: UNA OPORTUNITAT PERDUDA

A la història dels pobles sempre hi ha decisions que es prenen sense comptar amb el parer de la gent, sense cap procés de consulta. I, malauradament, no sempre són les més encertades.

Aquí en tenim un exemple clar.

Cal Fontanilles és un dels edificis més emblemàtics de Banyeres. Antic hostal del segle XVIII, el seu interior —sense gairebé cap intervenció— ja té ànima de museu.

Josep Cañas ens va llegar molta més obra de la que cap al museu de la seva casa pairal. Per aquest motiu, el Consell Rector de la Fundació Josep Cañas va aprovar per unanimitat l'adquisició de Cal Fontanilles. La compra es va fer gràcies a una subvenció de la Diputació, complementada amb una part important dels diners obtinguts de la venda de la casa de Sarrià del mateix Cañas.

La finalitat era clara i absolutament justificada:

- disposar d'una sala per a exposicions temporals,
- una dependència per a la projecció d'audiovisuals,
- i una aula per a les activitats educatives dels alumnes que visitessin el museu.

Les obres de restauració es van iniciar. Però, incomprensiblement, el Consell Rector va acabar aturant el projecte.

El seu raonament:

“Per què necessitem un altre museu, si ja en tenim un...”

(Al **pdf** trobareu retalls de premsa per ampliar la informació.)

BANYERES DEL Penedès ■ EL MUSEO DEDICADO AL ESCULTOR TRIPLICARÁ LA SUPERFICIE COMO RECLAMO CULTURAL

Redescubrir a Cañas

Es uno de los artistas catalanes más singulares, pero sin la difusión que merece. Ahora pretende rescatarse la figura de Josep Cañas

POR JOSÉ M. BASELGA

Colgada sobre unas viñas que seguro inspiraron al artista y le impregnaron de Penedès, la casa de Josep Cañas (1905-2001), convertida en museo, se prepara para un nuevo impulso que haga de Banyeres punto de referencia cultural con una amplia muestra de prestigio internacional.

Durante años la Fundació Josep Cañas ya ha conseguido reunir prácticamente toda la prolífica obra pictórica y escultórica del artista de piezas como el Monumento a la sardana (Barcelona), La pirámide (Ciutadella, 1942) o A fray Juniper Serra (Monterrey, California).

La casa museo da Cañas muestra originales de sus piezas más célebres y bocetos de las más universales repartidas por el mundo. Sin embargo la que fue casa natal del artista se ha quedado pequeña. Por ello la Fundació Josep Cañas ya ha adquirido otro edificio que rehabilitará para ampliar la muestra.

Posibilidades

La directora del museo Cañas, Mònica Roca, explica que «permitirá triplicar la superficie del museo». Todavía está por desarrollar el proyecto museístico que ofrece las nuevas posibilidades. Todo a punta a que el actual museo se mantendrá como sala de exposición y las nuevas dependencias acogerán desde un centro de interpretación de Cañas y su obra, a salas de audiovisuales, conferencias o espacios para muestras temporales.

«En el museo, por su capacidad, sólo se puede mostrar el 50% de la producción escultórica y 100 de las 700 obras de pintura y dibujo que están catalogadas», explica Roca. Así la gran cantidad de creación del artista permanece custodiada en un depósito. El volumen de obra original del artista muestra la prestigiosa colección que atesora Banyeres del Penedès.

El concejal de Cultura del Ayuntamiento de Banyeres, Lluís Inglada destacó que el valor y singularidad

► Dibujos, pinturas y esculturas llenan la que fue casa natal del escultor Josep Cañas. El artista dirigió la obra de musealización. FOTO: JMB

PERFIL

Josep Cañas i Cañas nació en Banyeres en 1905. Autodidacta, a pesar de que siguió cursos en la Escola d'Arts de Vilanova con Damià Torrens y su amigo Joaquim Mir. Sus primeras obras fueron de temática mediterránea y agrícola. En 1932 expuso en la Sala Parés (Barcelona). En 1935 fue Londres y París con una beca de la Generalitat. Afiliado a la UGT, en la Guerra Civil luchó en la Batalla del Ebro. Tras la contienda trabajó con Ignacio Zuloaga. Se asentó en México de 1947 a 1955. Sus figuras destacan por formas redondeadas y monumentalidad. Creu de Sant Jordi (1986) murió en El Vendrell en 2001.

de hace décadas con Joan Jané, que fue tutor del artista en sus últimos años de vida. Jané ha trabajado para divulgar la creación de Cañas, pero también para localizar obras que hay repartidas por el mundo. Según se ha sabido, recientemente ha localizado unos manuscritos inéditos en los que el artista refle-

xiona sobre diferentes aspectos de la vida. El concejal de Cultura, Josep Inglada señaló que «Jané deberá jugar un papel clave en la divulgación de Cañas incluso a nivel internacional». En este sentido ya se prepara, en contacto con el gobierno de México, país donde Ca-

► La vieja casa de Cal Fontanilles será restaurada para ampliar el museo Josep Cañas, que triplicará su superficie. FOTO: JMB

PERMITIRÁ AMPLIAR EL MUSEO

La casa más antigua

Cal Fontanilles es la casa más antigua de Banyeres. Fue un antiguo hostel. La inscripción de la puerta la bodega que también acogió data de 1771. La casa estaba en ruina y

el pasado mayo el Ayuntamiento la adquirió por 249.000 euros (hubo subvención de la Diputación de 146.876 euros). La propietaria era Miriam de la Sierra, hija de los Marqueses de

Urquijo, que tenían propiedades en la localidad. Ahora se hará la consolidación de la casa y se redactará su recuperación para la ampliación del museo Cañas.

ñas residió entre 1947 y 1955 y que le inspiró sus creaciones más universales retratando a las tribus indígenas, la posibilidad de realizar en el país americano una exposición de la obra mexicana del artista que el Penedès y Catalunya debe redescubrir y aprovechar como patrimonio cultural.

[LA ENTREVISTA]

MÒNICA ROCA, DIRECTORA DEL MUSEO JOSEP CAÑAS

‘Muchos se sorprenden de que pueda haber una colección tan amplia de prestigio’

Mònica Roca es la directora del Museu Josep Cañas de Banyeres. Estudia, cataloga y restaura la gran cantidad de obra que creó el escultor y que se muestra en la que fue casa natal del artista.

Dígame si me equivoco. Muchos ubican a Pau Casals, a Guimerà e incluso a Penosa, pero no tanto a Josep Cañas.

Quizás es una figura algo desaprovechada. Se está trabajando en difundir su figura y obra como un atractivo más del Penedès.

¿Qué representa Josep Cañas en el Penedès?

Es uno de sus símbolos culturales ya que además era un artista muy implicado con el territorio. En el Penedès tiene dos de sus grandes esculturas como los monumentos a los castellers que en

El Vendrell es un quatre de vuit y en Vilafranca un pilar de cinc.

Cañas tendrá un gran reconocimiento en México.

En México realizó gran parte de su obra escultórica y pictórica más celebrada y hay mucho interés. Y saben que gran parte de la obra que retrata las tribus y las costumbres indígenas está aquí.

¿De dónde ha venido el visitante de más lejos?

Vino una familia de Alemania. La madre vivía en Barcelona y tuvo vinculación con la Ramona, la esposa de Cañas, y quiso traer a su familia. Quedaron fascinados.

¿Cuántos son los que ‘descubren’ el museo Cañas?

Muchos visitantes se sorprenden de que en una pequeña loca-

► Mònica Roca es la directora del museo Cañas. FOTO: JMB

lidad pueda haber un museo de un artista de universalidad de Cañas y con tanta obra. Porque fue muy prolífico ya que además de escultura hizo dibujo, pintura, escritura... Y casi toda la obra la tenemos en Banyeres, aunque por falta de espacio ahora no se puede mostrar toda. Con la ampliación se triplicará el espacio del museo. Muchos también des-

cubren a Cañas al saber que es el autor de obras como el monumento a la sardana que hay en Montjuïc en Barcelona.

Hacen monográficos.

Para Navidad se está preparando una muestra de toda la obra mexicana de Cañas. Es una oportunidad única de ver una colección de gran prestigio. —JMB

EL MUSEO

Calle Bisbe Sanahuja 33. Banyeres
Teléfono: 977 67 08 02
Horario: Domingo de 11.00 a 14.00.
Resto, visitas concertadas (explicadas por un guía).
Entrada y guía gratuita.

CULTURA ■ UNA EMPRESA PRIVADA DE LA LOCALITAT AJUDARÀ AL FINAÇAMENT DE LES OBRES

Banyeres rehabilita Cal Fontanilles per acollir el Museu Josep Cañas

La que va ser casa natal de l'artista acull ara una sala d'exposicions però és molt petita i no té condicions

JOSÉ M. BASELGA

L'Ajuntament de Banyeres del Penedès vol començar enguany la consolidació i adequació com a museu de la casa de l'artista Josep Cañas. Els treballs tenen un cost de 574.000 euros i a més de l'aportació municipal, el consistori ha aconseguit aportacions de la Diputació de Tarragona (170.000 €) i de l'empresa EQ Esteve, implantada al municipi i que aportarà 320.000 euros.

L'adequació de Cal Fontanilles com a museu dedicat a l'escultor, dibuixant i escriptor Josep Cañas és una vella aspiració a la localitat però que fins ara no s'ha pogut iniciar per l'elevat cost de l'obra. L'edifici és patrimoni cultural i està catalogat i protegit. És per això que qualsevol actuació passa per una rehabilitació de l'immoble.

L'alcaldesa de Banyeres, Núria Figueres (CiU), explica que la recuperació de Cal Fontanilles «permetrà crear un gran museu dedicat a Josep Cañas i a més rebre peces per fer exposicions temporals que ara per manca d'espai no es poden acollir». L'objectiu és que aquest any puguin començar les obres.

A prop de la casa pairal

Cal Fontanilles és un antic habitatge que queda a pocs metres de la que va ser casa natal de Josep Cañas i on es mostren diverses peces i com era la vida de l'artis-

Cal Fontanilles necessita una consolidació urgent pel seu estat de conservació. FOTO: JMB/DI

LA HISTÒRIA

La casa més antiga que va ser un hostel

«Cal Fontanilles és amb tota probabilitat la casa més antiga de Banyeres del Penedès. En el seu començament va acollir un hostel i de fet al municipi encara l'anomenen com l'antic hostel.

L'edifici mostra l'estructura típica d'una època en què hi havia una part dedicada a l'habitatge i a més hi havia un magatzem

per guardar el menjar i les collites del camp i un celler amb cups. L'habitatge consta de tres plantes i als baixos destaca l'arc de mig punt adovellat de l'entrada.

El celler data de 1771, segons la inscripció que hi ha a la llinda de la porta. La finestra esquerra del pis noble data del 1776 i la del mig de 1787. Durant molt de temps

la casa ha hagut de ser apuntalada ja que hi havia el risc d'esfondrament.

L'Ajuntament ja va adquirir l'immoble pensant que en el seu moment es podria destinar a l'ampliació de la casa nadiua de Cañas per acollir el seu museu i gran part de la seva obra escultòrica i pictòrica.

ta. Però com explica Núria Figueres, per les seves dimensions no pot ser el museu que mereix l'artista i la vila de Banyeres.

En aquest sentit el projecte que ja té l'Ajuntament per Cal Fontanilles elimina barreres arquitectòniques i com que l'edi-

fici pràcticament sols conservarà les parets exteriors, per dintre es pot adaptar a les necessitats d'un museu modern amb sales i espais per a exposicions.

La primera fase, que té un cost de 574.000 euros, és per a les obres estructurals i per aquest motiu

L'Ajuntament no es pot acollir a subvencions per projectes culturals. En aquest sentit l'alcaldesa explica que per les posteriors fases de museïtzació arribaran aquestes ajudes i les empreses del municipi també podrien col·laborar.

LA PLAÇA DE L'OM I EL POU...

Si abans era el lloc on se celebrava el ball de la festa major, sota l'ombra generosa de l'om, avui és l'espai on s'aixequen castells per la festa major.

El pou recollia l'aigua de pluja dels carrers Major i del Camí de Llorenç, i una corriola servia per anar a buscar l'aigua de boca necessària per a la casa.

Amb l'arribada de l'aigua corrent, fou el mateix Josep Cañas qui va proposar fer la font que encara avui hi podem beure.

A ESPERAR ELS REIS...

Amb aquests mots com a consigna, tota la quitxalla del poble ens ajuntàvem a la vella plaça de l'Om, la vigília de Reis, ja entrada la nit. Cadascú hi arribava carregat amb feixos d'espígol, que feia dies que anàvem recollint.

Un clamorós crit d'«A esperar els Reis!» s'escampava carrers enllà. Amb els feixos sota el braç i ja encesos, brandant-los com torxes, ens disposàvem a pujar dalt de la torre, esperançats que, amb aquell acte, els Reis d'Orient —si és que descansaven en alguna vora de camí i ens veien—, agraïts per la benvinguda, se'ls estovaria el cor i ens omplirien les sabates que havíem deixat a les finestres: curulles de llaminadures, potser un cavallet de cartró... i poca cosa més.

Cada feix d'espígol era una bona torxa. Els marrecs, al crit d'«A esperar els Reis!», brandant enardits els olorosos manats encesos, empeníem la marxa cridant, esvalotats, carrer amunt. En passar per les voltes de cal Figueres, tot s'il·luminava: ni els gossos s'atrevien a lladrar, s'arrupien fets una pilota, espantats de veure tantes flames movent-se i espategant, mentre un balandreig incessant omplia el carrer d'un clamor eixordidor. Deuria ser un espectacle incitant veure aquella munió d'atxes flamejants avançant entre la nostra cridòria, veritables espinguets a aquelles edats.

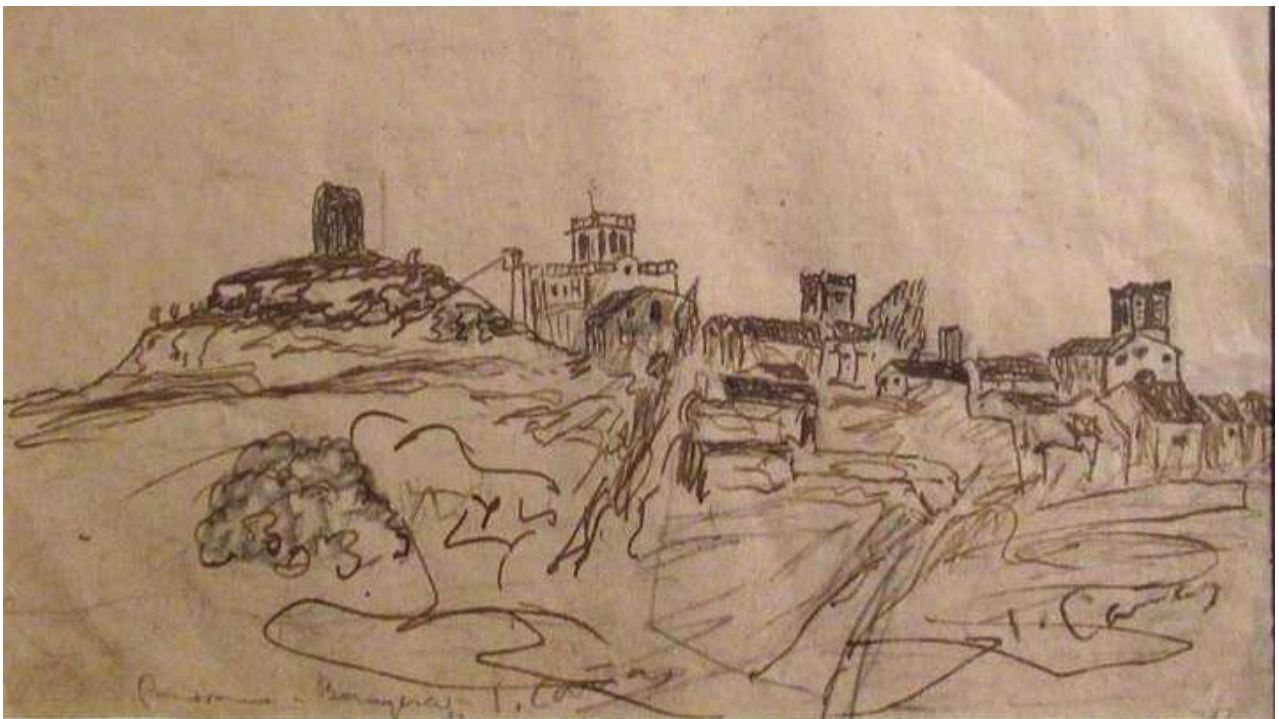
No es tractava d'una marxa de guerrers a l'assalt d'una fortalesa —en aquest cas, la torre o el castell de Banyeres—, sinó d'un crit de victòria i d'esperança, que es repetia cada vegada amb més vigor. En arribar al peu del puig, ens escapàvem i empeníem la pujada del turó: uns caient, altres gatejant, però sempre amunt, enardits per la calor de les flames i per l'olor de l'espígol mesclada amb la fortor dels cabells socarrimats.

Un cop a dalt, corríem al voltant del castellot perquè ens sentissin els pobles veïns —i, no cal dir, els Reis, si descansaven a la Font Gran.

—Cap allà és Orient! —cridava un.

I tots ens encaràvem cap a Vilafranca, movent els feixos ardents, pensant que sí: que d'allí venia el sol i que d'allí també venien els Reis.

Aquell giravoltar desenfrenat, junt amb el clam que no cessava, era prou per despertar els suposats personatges... i tota la gent del Penedès.

CASTELLS HUMANS

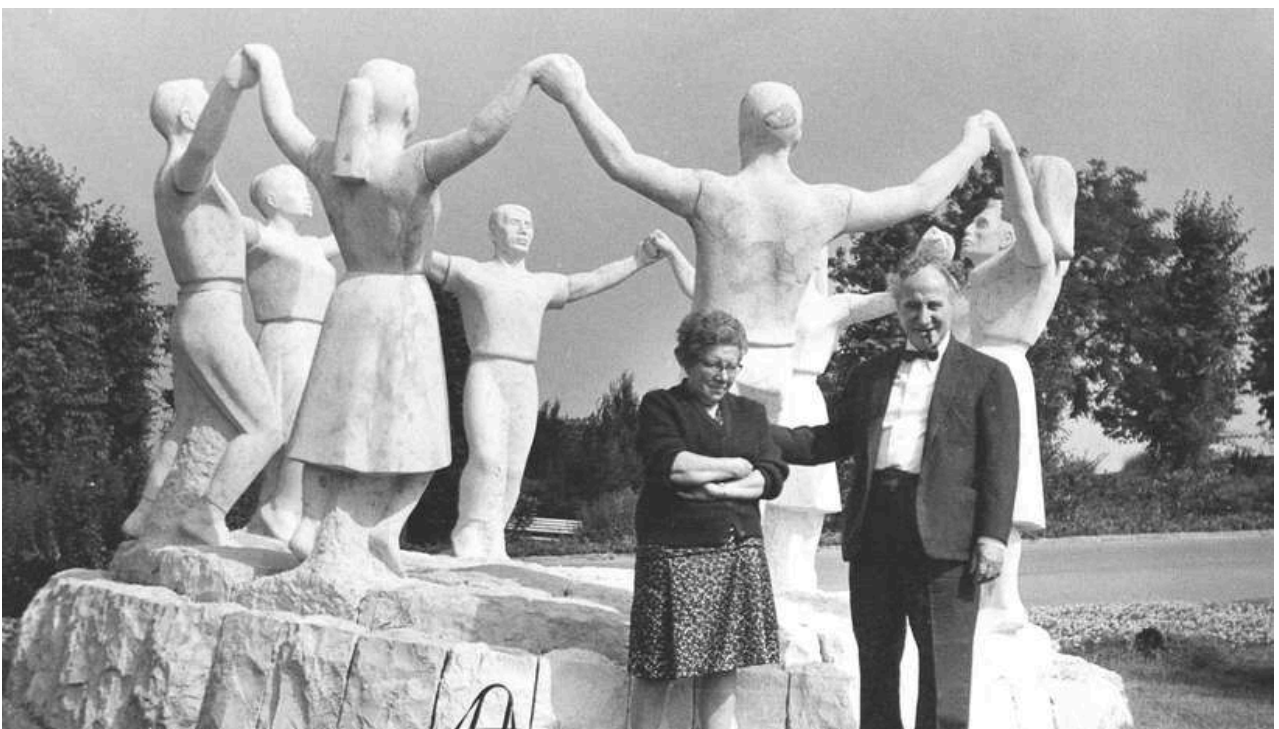
La xarxa d'arrels
el tronc viril sosté
i al cim, l'infant,
esperança d'un demà.

Per l'ànsia de germanor
que el poble té,
força, seny i equilibri
s'han dat la mà.

LA SARDANA

La sardana és la rotllana
que enllaça voluntats
i fa que els cors bateguin
al mateix compàs

PLAÇA DE L'AJUNTAMENT

L'AJUNTAMENT

Els records que tenim de Josep Cañas en aquesta plaça són profundament emotius.

El maig de 1987, fou proclamat Fill Il·lustre de Banyeres, en un acte amb un protagonisme destacat de les entitats culturals del poble, tal com torna a passar avui.

El juliol de 1992, va ser l'encarregat de fer el pregó de la Festa Major, publicat íntegrament a la revista El Cérvol, un testimoni escrit que encara avui conserva tota la seva vigència.

Avui, en aquest mateix espai, també volem recordar que:

- durant la Guerra Civil, fa noranta anys, l'edifici de l'Ajuntament va servir com a punt de racionament, on la gent hi anava amb la corresponent cartilla
- les obres úniques realitzades a Mèxic, en pedra i marbre, es troben a l'entrada de l'Ajuntament, adquirides també gràcies als fons procedents de la venda de la casa de Sarrià.

PREGÓ DE JOSEP CAÑAS LA FESTA MAJOR DEL 1992

“He complert de sobres els 87 anys i escric aquests papers amb la mateixa il·lusió de quan érem joves i anavem a la Font Gran o al Pujolet a salmodiar cangons les nits tebiones, que aprofitavem fins a l'albada que s'obria com una gloria alla a l'Orient.

Avui sembla que ja no es canta per cantar i són molts qui es cobren els badalls i estornuts més o menys passables.

Peró no tot esta perdut, mentre s'ajuntin homes i dones per formar una coral i cantar sense esperar un guany que no sigui moral o el goig de cantar per cantar, potser la gimnastica més benigna per l'esperit que existeix. Pel cos ja n'hi ha d'altre.

El primer acte transcendent de la Festa Major era l'Ofici Solemne, celebrat amb una litúrgia sumptuosa. L'orquestra filharmónica, junt amb els cantaires convertien el temple en una gran caixa de música. I els amens, llargs com estels amb cua, et gronxaven l'alé i el sum sum corda o Amunt els cors m'exitava tant que després a casa el cantava tot sol.

Molts homes que acudien a l'església en comptades ocasions, s'haurien deixat perdre el dinar per assistir-hi aquell dia. I plens d'una emoció que els fascinava, esperaven l'any vinent per ficarse en la gran caixa de música.

Després venia el concert del migdia i la música com a llenguatge universal, es feia entenedora pera tots. I així com el perfum de la flor tant agrada a l'ignorant com al lletrat, aquella plujeta musical els humitejava els ulls i us asseguro que havia vist ploriquejar algun honorable pagés guanyat per la magia de la música.

La música, tot l'art, transcendeix més enlla d'uns grupets que se'n diuen selectes i s'expandeix fins arribar a on bategui un cor per apartat que es trobi...”

EL DINAMITER

" Quan s'acabi la guerra, agafaré un fusell, aniré de poble en poble i preguntaré si saben què és aquell artefacte.
Si trobo uns homes que ignoren què és, allí em quedaré a viure."

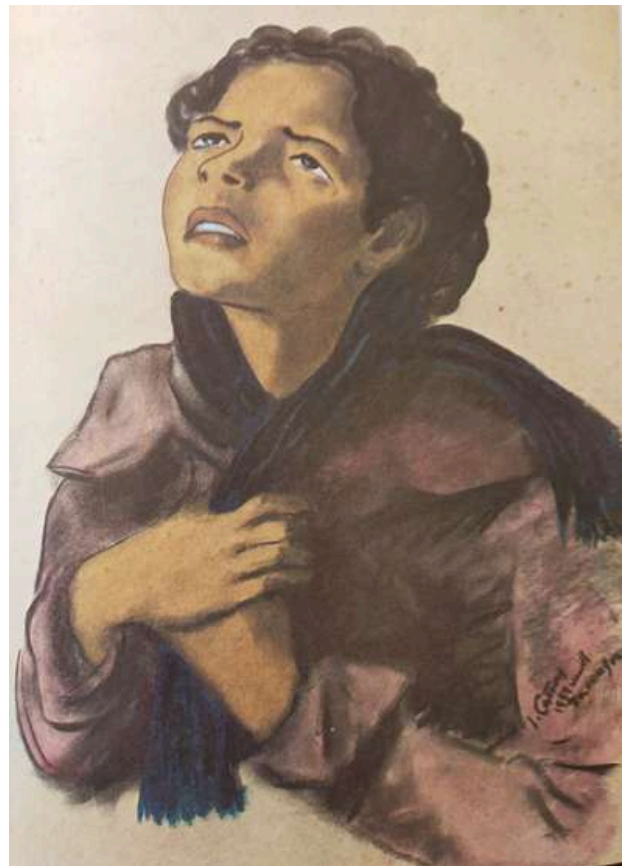
Això m'ho deia Manolín, el gran lluitador, i no crec que s'hagi pronunciat una frase tan plena de ressonàncies pacifistes com la d'aquell abnegat miner asturià, obligat a fer la guerra...

Les guerres, totes les guerres, sempre s'han adornat amb plumalls de sublims significats, per justificar el saqueig, les devastacions i les matances.

Però les guerres civils, oh, Déu! Elles porten l'abominable estigma de fer-nos sentir herois per haver matat un germà.

Trista i abjecta glòria!

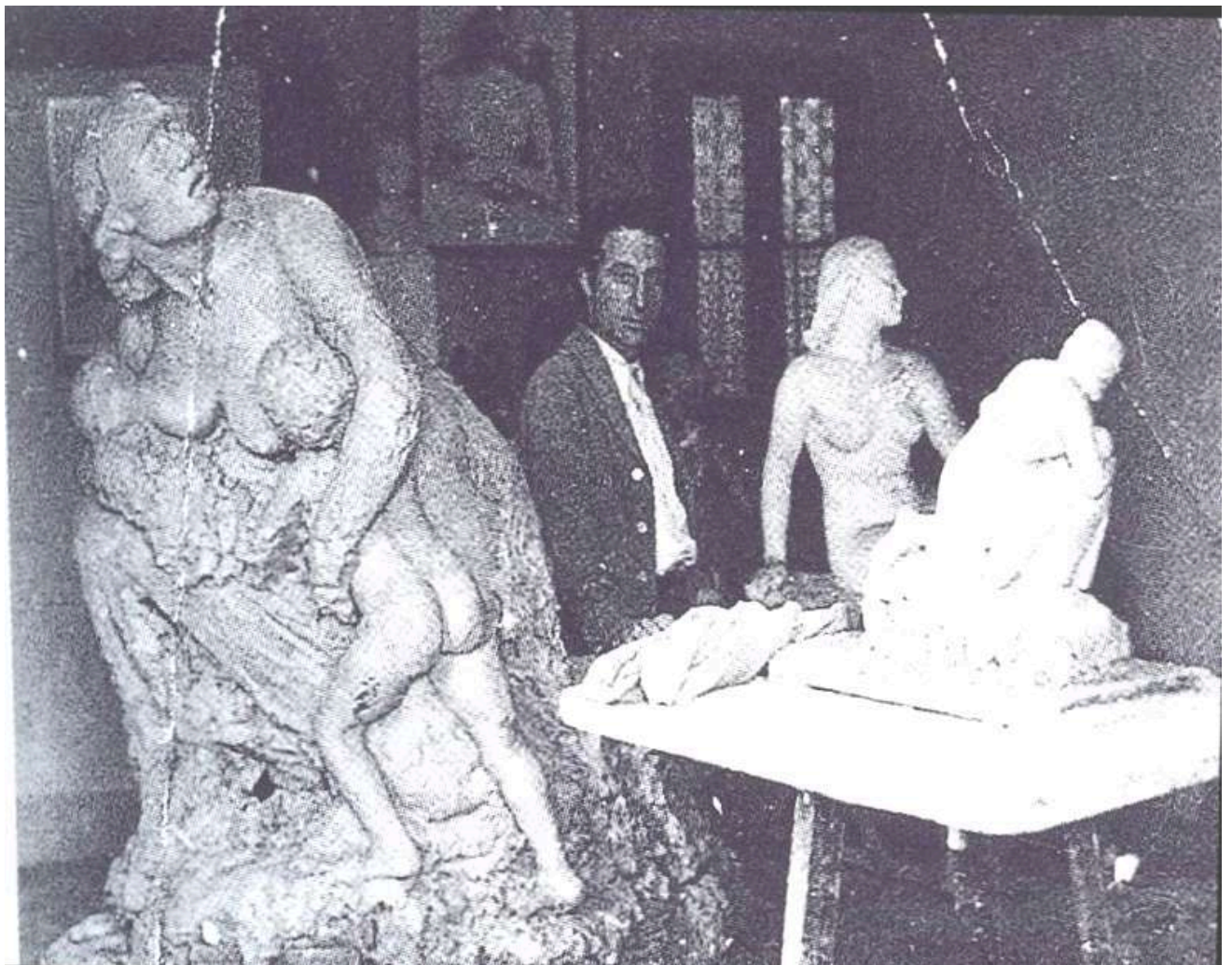

18 de juliol de 1938

Dos anys que el país està malalt. Un dia com avui del 1936 es declarà la febre. Una febre covada de llarg temps. Tots els països n'estan, d'enfebriats, però són unes dècimes i no cal fer llit i la vida continua amb normalitat encara que aparent.

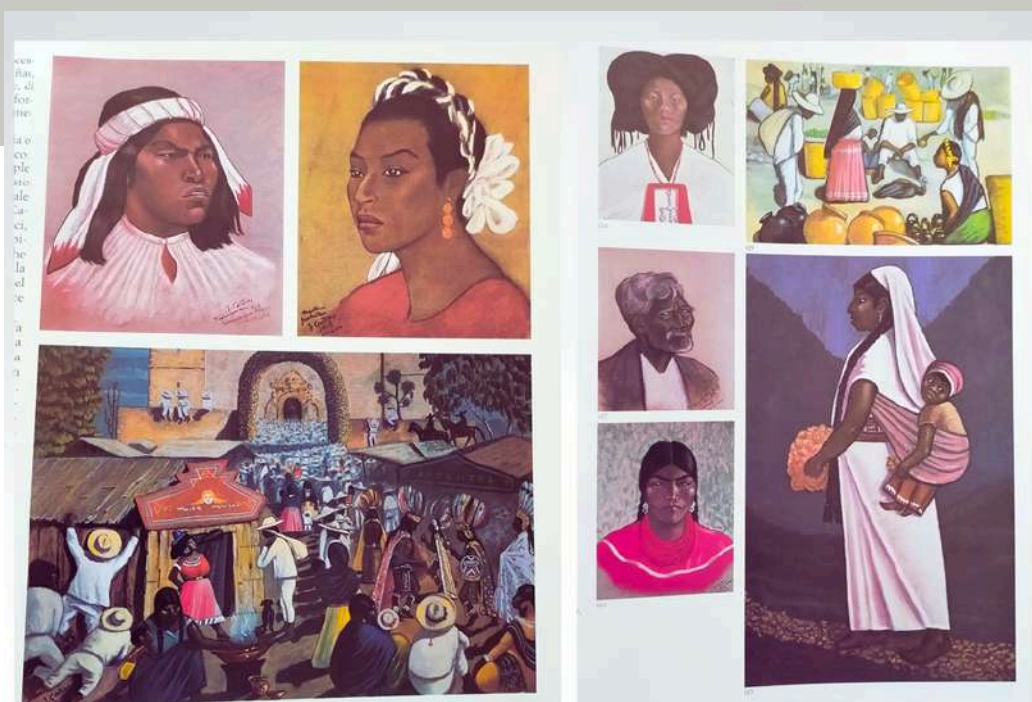
Però quan la febre es fa ardència i un jerarca encén la guspira, provoca l'incendi que es fa general. És quan se li dóna el fatídic nom de guerra.

I és tan exigent i voraç aquest monstre, que tot, començant per les vides, es troba supeditat a la seva golafreria, de sang, foc i tota classe de malvestats.

**"Els anys passats a Mèxic
vaig crear obres pastades
d'humanitat, recolzades
en les experiències captades
en viu, directes i molt sentides.**

**Gests, expressions i ritmes
d'unes gents que em captivaven.
Tot vaig procurar infondre-ho
en les obres que s'anaven
elaborant, posant-hi una febre,
una passió, que a mi mateix
m'admirava de veure'm immers
totalment a una creativitat
sense repòs, sense desmai..."**

Catàleg de l'exposició: "Due mondi a confronto"

DES DE MÈXIC

Dec dos mesos a l'Hotel; les sabates ja saben el camí de l'ataconador, i estic entrenant de nou l'estòmac per disciplinar-lo encara més.

I m'escriuen de Barcelona que corre el rumor que m'he fet milionari.

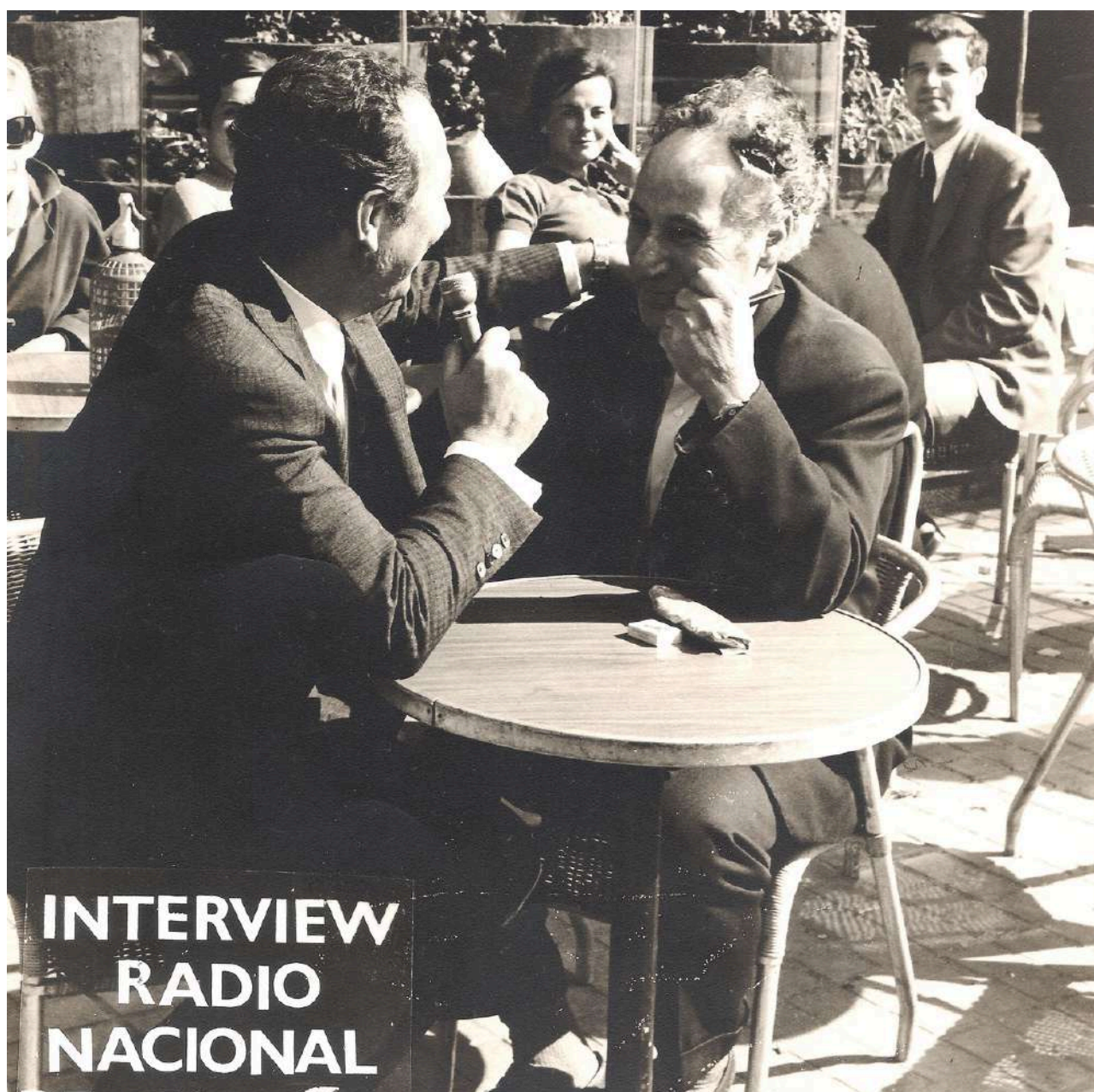
ENTREVISTA A RADIO NACIONAL

A la Radio Nacional, a Madrid, varen fer-me una entrevista sobre el meu viatge a Amèrica.

En acabar, el locutor em digué:

–Senyor Cañas, miri que se li nota que és català.

–Escolti –vaig contestar–, és que no faig res per dissimular-ho.

NO T'ENVANEIXIS DE LLEGIR MOLT DE PREESA

No t'envaneixis de llegir molt de pressa.

No passis els ulls per les lletres com els que travessen un país a gran velocitat, i es creuen després que el coneixen.

Llegeix, com si anessis a peu. Assaboriràs la menja i l'esperit pairà la lectura sense esforçar-se.

QUAN VEGEM UN ÉSSER AMB UN LLIBRE

Quan vegem un ésser amb un llibre obert a la mà, es trobi on es trobi, estiguem segurs que aquell plec de fulls escrits l'immunitzen d'avorriments i soledats.

No temem pel seu oci, ja que la companyia escollida li omplirà el temps, tindrà la pensa feliçment ocupada i fruità de viatges per països de meravella que, com per art de màgia, recorrerà sense necessitat de moure's del lloc on és.

PORTAVA EL MEU POBRE ESTÒMAC

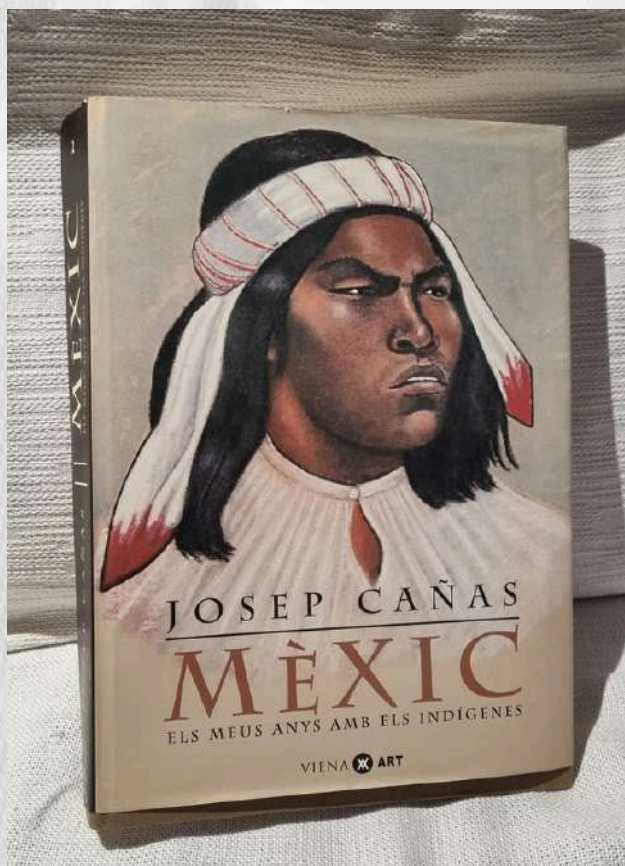
Portava el meu pobre estòmac castigat amb moltes abstinències, a vegades cruels.

Un amic em digué que estava molt pansit i orellós.

Li vaig dir que era qüestió de l'estòmac i ell, innocent, m'aconsellà una bona purga per netejar-lo.

Una purga?... Quan no es tractava que el tingués brut, sinó, precisament, massa net!

Teatre Arbosenc
TEMPORADA DE QUARESMA

Dia 19 de Març 1927
Diada de Sant Josep

NIT: A dos quarts de 10

Funció organitzada per l' ELENCA ARTÍSTIC ARBOSENC amb la cooperació de les primeres actrius
Carme Giménez Sales - Maria Ricart
Laura Gasó i Matilde Vehils

ESTRENA
DEL DRAMA EN 3 ACTES, EL 3er DIVIDIT EN 2 QUADRES, ORIGINAL, DEL JOVE
JOSEP CAÑAS I CAÑAS

CAMI D'ESPINES

REDARTIMENT

MUNDA Carme Giménez	AVI JOSEP Agnès Suriol
CISCA Laura Gasó	JOAN Josep Plana
ROSALIA Maria Ricart	NASÍ Marel Romagosa S.
CIO Matilde Vehils	ROE Esteve Cruaies
CORI Andreu Suriol	GRENVUT Ramon Albornà
ANDREU Joan Romagosa C.	JEPET Frederic Dorrell

L'obra serà presentada amb tota propietat i cura de detalls
La joguina en un acte de MIQUEL PALA.

ALS PEUS DE VOSTE

DIA 20. - Tarda: a dos quarts de 4
Segona representació del drama

CAMI D'ESPINES
Finalitzarà l'espectacle amb la divertida comedia en un acte de Joaquim Morteo:
El Truc del Senyor Banyuls

NOTA: Els senyors que de costúm tenen localitat, podran recollir-les a jaquella, el dimarts vinent de onze a dotze del matí, ben entès que de no fer-ho quedaràn lliures per a la venda.

Arbós, Març de 1927.

CAÑAS
700 ROSTRES

LA BIBLIOTECA

Com veureu, una obsessió constant de Josep Cañas va ser combatre la incultura, al costat d'una profunda estimació per la literatura que el va acompanyar tota la vida.

Quan tot just començava en el món de l'art i amb prou feines tenia un plat diari a taula, va acceptar fer un cap al fill d'un representant d'enciclopèdies a canvi de llibres. Llegir no era pas un luxe: era una necessitat.

I parlant de literatura, dues obres seves van arribar als escenaris: ***Camí d'espines***, al Teatre Arbosense, i ***Amor, vida i mort***, al Teatre Principal de Tarragona. Era una època abans de la guerra que li deien ***el petit Guimerà***.

El seu llegat literari és extens: centenars de pensaments com els que avui estem llegint, contes, novel·les, memòries i llibres. Entre ells, el volum sobre Mèxic, editat pel Colegio de Jalisco, i presentat a la Fira Internacional del Llibre de Guadalajara l'any 2004.

Altra cosa és que no els trobeu enlloc, ni a les llibreries ni per internet, perquè malauradament es troben en magatzems

Fill il·lustre del poble, guardonat amb la Creu de Sant Jordi...

si avui haguéssiu de posar un nom a aquesta **biblioteca** que teniu al davant —si no porta el seu nom cap equipament municipal— **quin posaríeu?**

Doncs, no... us equivoqueu, no es dirà **"JOSEP CAÑAS"**.

(Com ja hem dit abans a Cal Fontanilles, tot plegat ja està dat i beneït d'una manera ben unilateral, que és el que sembla que últimament està de moda a Banyeres.)

CRIDA ALS JOVES

El ressò de les petjades de l'Humanitat que avança, arriba fins a nosaltres i fa que al nostre dintre vibri amb insistència l'afany d'aclarir els nous camins.

Totes les coses, tot el nostre viure va canviant-se malgrat l'oposició que troba en nosaltres, aferrats a les mides arcaïques que fins ara ens han servit per controlar.

Essencialment per naturalesa es fonen les ombres quan la llum es fa dominadora i també els pobles seguiran la seva ruta ascendent encara que els homes no ho volguessin. I si aquesta és la veritat perquè posar-se com una nosa davant d'aquest naixement? Si la fruitada l'hem d'assaborir nosaltres o els que vindran de nosaltres, perquè ésser egoistes de les noves generacions?

Els pobles es desvetllen ara uns i després d'altres. Perquè quedar-se endarrerits, contemplatius, esperant com bèsties maselles que els de lluny ens regalin la llum de la veritat?

Es necessari sacsejar les consciències. Una dormida massa llarga ha rovellat la clau del pensar i els deserts, poc escrupulosos han invadit l'humanitat.

Hem de treballar el nostre pensament, que's allí on es fa la diferència d'home i bèstia. I si no cuidem aquesta part per on ens classifiquem, ens confondrem amb elles, amb les bèsties, i llavors no ens quedarà cap dret de dir-nos homes.

Es lògic que als infants se'ls cuidi la salut del cos. I la de l'esperit? Lo primer, és la casa del segon. Si sols cuidem l'edifici i no pensem omplir-lo, no val la pena de fer-lo gran.

D'infants quan encara no es capeix la transcendència que pugui tenir en el nostre avenir, ens han deixat tastar una cultura feta a mida.

Ara que comprenem la grandesa del seu fruit, quan es completa, la reclamem perquè ens en trovem faltats.

Joves tois!!! És de una gran necessitat que ens acoblem per anar a la creació de breçols d'ensenyament.

No volguem passar pel món sense haver-ne pogut saber les coses seves. Volguem saborejar el goig del saber! Volguem conèixer les veritats! Quina alegria més sana obrir un llibre que l'aclareix un dubte i un altre que l'encoratja que't fa semblar planer allò que crèies impossible.

Dintre els llibres hi ha tancades les flors de l'intel·ligència humana.

Un llibre és una tòia on s'hi apleguen els pensaments més purificats, totes les veritats més netes. Generosos han fet arribar a nosaltres totes les emocions, tots els dolors nascuts en el sacrifici més desinteressat. Dins els seus fulls hi trobarem no el crit baladrer d'un esperit apassionat; sinó el consell pulit, serè que ha passat totes les purgues quan se'n servim.

A Banyeres, animats per aquest entusiasme que't dona la fé en la joventut, hem iniciat aquesta tasca cultural creant un Ateneu. És del nostre desig, que els demés pobles acullin l'obra que està naixent i moguts pel mateix sentir, fassin altres aplecs per fomentar l'amor als llibres.

Es necessari esvair les tenebres. Amb la claror de la cultura podrem il·luminar tot allò que, per nosaltres, ens és desconegut i oblidat.

Quantes extensions de terra verge que corrent-hi pel seu dintre venes d'aigua abundosa deixen un rastre de pietat i escampen baf de misèria perquè la mà de l'home no les ha treballat mai. Quantes intel·ligències també es moren ofegades aquí i allà dels pobles per manca de medis, per falta el guiatge de la cultura que condueix els essers al punt de perfecció!

Necessitem la col·laboració de totes aquelles persones que sentin ànsies de renovament.

No preguntarem a ningú d'on és i d'on han vingut.

Conscients de la noble finalitat que guia els nostres propòsits no ens torçarà la mala fè de l'ignorància disfressada de burla.

Cridem en especial a la joventut perquè creiem trobar-la més descarregada de prejudicis i odís que majorment son personals i fills de l'incultura.

Necessitem crear una vida nova.

En la joventut hi ha els plançons dels homes que mantindran l'equilibri de la justícia humana. Per tot això cal elaborar una cultura en cada u que és aquella que ens han negat de petits. Aquells coneixements que ens havien de donar d'infants en aquells edificis que s'en diuen Escoles haurem de aconseguir-les ara grans amb els nostres esforços.

La joventut d'avui som com una mena de fills llençats. Ens veiem desamparats dels estudis quan més ho necessitem i com uns desmamats avants d'hora arrastrem la nostra ignorància pel món desesperadament.

Per això ens hem de fer forts i ajuntar-nos fins que ens compenetrems del que ens falta.

I així fondrem les ombres de la ignorància, lloca de tots els mals. Que la cultura és claror i la ignorància fosca; i el mal sols es fa en la fosca.

*Per la Comissió,
J. Canyes*

Banyeres, Agost de 1931.

CRIDA ALS JOVES

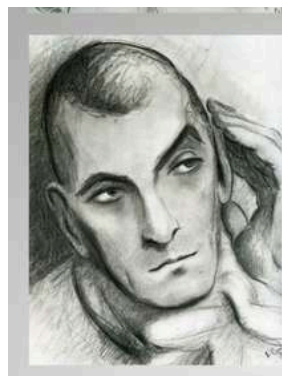
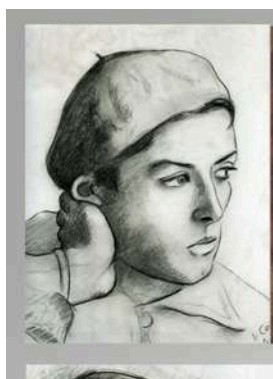
Els pobles es desveïllen ara uns i després d'altres. Perquè quedar-se endarrerits, contemplatius, esperant com bèsties maselles que els de lluny ens regalin la llum de la veritat?

Es necessari sacsejar les consciències. Una dormida massa llarga ha rovellat la clau del pensar i els deserts, poc escrupulosos han invadit l'humanitat.

Hem de treballar el nostre pensament, que's allí on es fa la diferència d'home i bèstia. I si no cuidem aquesta part per on ens classifiquem, ens confondrem amb elles, amb les bèsties, i llavors no ens quedarà cap dret de dir-nos homes.

Es lògic que als infants se'ls cuidi la salut del cos. I la de l'esperit? Lo primer, és la casa del segon. Si sols cuidem l'edifici i no pensem omplir-lo, no val la pena de fer-lo gran.

Joves tots!!! És de una gran necessitat que ens acoblem per anar a la creació de breçols d'ensenyament.

A Banyeres, animats per aquest entusiasme que't dona la fé en la joventut, hem iniciat aquesta tasca cultural creant un Aleneu. Es del nostre desig, que els demés pobles acullin l'obra que està naixent i moguts pel mateix sentir, fassin altres aplecs per fomentar l'amor als llibres.

Es necessari esvair les tenebres. Amb la claror de la cultura podrem il·luminar tot allò que, per nosaltres, ens és desconegut i oblidat.

Quantes extensions de terra verge que corrent-hi pel seu dintre venes d'aigua abundosa deixen un rastre de pietat i escampen baf de misèria perquè la mà de l'home no les ha treballat mai. Quantes intel·ligències també es moren ofegades aquí i allà dels pobles per manca de medis, per falta el guiatge de la cultura que condueix els essers al punt de perfecció!

Necessitem la col·laboració de totes aquelles persones que sentin ànsies de renovament.

No preguntarem a ningú d'on és i d'on han vingut.

Conscients de la noble finalitat que guia els nostres propòsits no ens torçarà la mala fé de l'ignorància disfressada de burla.

Cridem en especial a la joventut perquè creiem trobar-la més descarregada de prejudicis i odís que majorment son personals i fills de l'incultura.

Necessitem crear una vida nova.

En la joventut hi ha els plançons dels homes que mantindran l'equilibri de la justícia humana. Per tot això cal elaborar una cultura en cada u que és aquella que ens han negat de petits. Aquells coneixements que ens havien de donar d'infants en aquells edificis que s'en diuen Escoles haurem de aconseguir-les ara grans amb els nostres esforços.

La joventut d'avui som com una mena de fills llençats. Ens veiem desamparats dels estudis quan més ho necessitem i com uns desmamats avants d'hora arrastrem la nostra ignorància pel món desesperadament.

Per això ens hem de fer forts i ajuntar-nos fins que ens compenetrarem del que ens falta.

I així fondrem les ombres de la ignorància, lloca de tots els mals. Que la cultura és claror i la ignorància fosca; i el mal sols es fa en la fosca.

*Per la Comissió,
J. Canyes*

Banyeres, Agost de 1931.

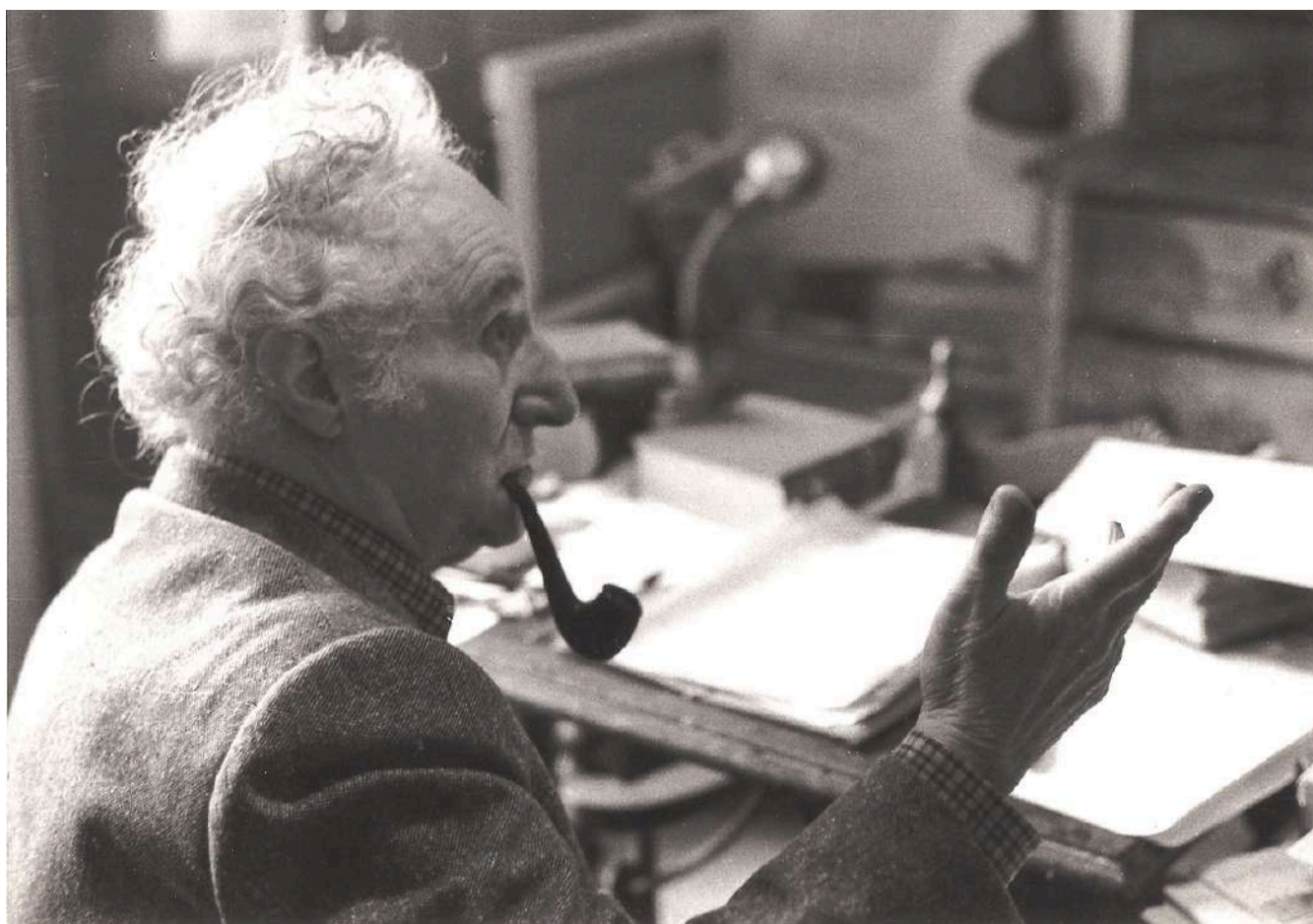
UNA RODANXA DE SOL

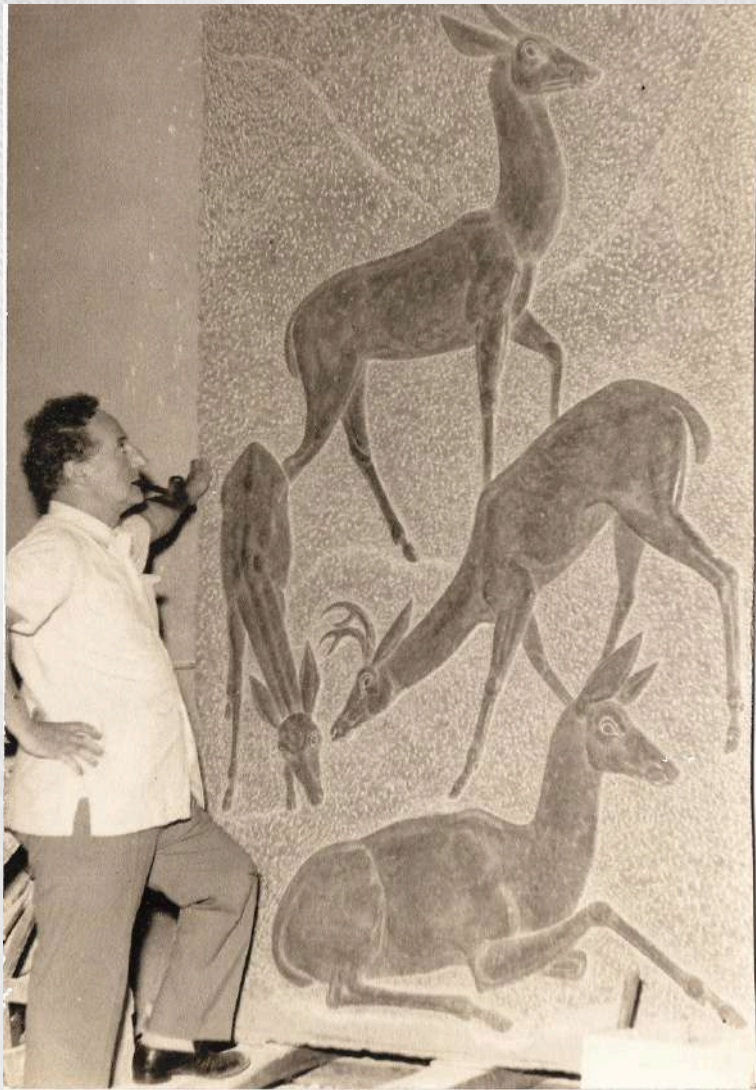
Una rodanxa de Sol s'ha posat damunt una pila de llibres. La volia caçar i emportar-me-la. Cautelós, aguantant-me l'alè, he tret el llibre, però ella ha passat al segon i, així, ha saltat d'un a l'altre i, per fi, s'ha ficat dins el calaix obert de la taula.

A poc a poc l'he anat tancant i, ara, deu estar a dins, on hi passarà la nit.

Si demà, a l'obrir el caixó, me la trobo transformada en moneda d'or, m'haurà defraudat, perquè jo prefereixo una rodanxa de Sol i que, amb el temps, domesticada, me la posaria al vestit per lluir-la com una insígnia.

La insígnia més meravellosa que es pugués somniar.

EXPOSICION
ANIMALES HECHOS EN ESPAÑA INGLATERRA
NORTEAMERICA Y MEXICO
 POR
J. CAÑAS
 DEL 9 DE DICIEMBRE AL 9 DE ENERO
 GALERIA DE ARTE DE LIBRERIA JUAREZ
 AV. JUAREZ No 102 FRENTE AL CABALLITO

EXPOSICIÓ
J. CANYES
 ESCULTURES I DIBUIXOS
 del 20 febrer al 4 març

SALA PARÉS
 Petritxol, 5
 BARCELONA

CENTRE CÍVIC

Els primers animals que devia dibuixar eren, ben segur, els de casa i els dels veïns: el gos, el gat, el porc, la gallina, la vaca, el conill, el cavall...

Tenia a l'abast una gran varietat de models —i, a més, de franc. Al llarg de la vida, les escultures d'animals no només el van acompanyar creativament, sinó que també li van obrir portes: li van permetre obtenir una beca o trobar un mitjà de vida més digne.

Com sempre em deia:

«Joanet, aquest és el meu gran llibre.»

Un llibre fet d'animals. Un llenguatge universal, sense fronteres, capaç de viatjar arreu del món.

Josep M. de Sucre, amic de Josep Cañas, el va inscriure gairebé d'amagat a la Beca Provincial de Tarragona, tot i la resistència inicial de l'escultor. Un cop presentat al concurs, Cañas va superar les proves i va guanyar la beca en una convocatòria molt disputada i marcada per pressions i favoritismes locals. Malgrat que tot semblava indicar que el guanyador ja estava decidit, la qualitat de les seves obres va ser determinant, fins al punt que el mateix tribunal va reconèixer obertament el seu mèrit.

La beca, dotada amb cinquanta duros mensuals durant tres anys, va suposar la seva salvació personal i artística: li va permetre tenir un plat a taula, recuperar-se físicament i treballar amb estabilitat. Durant aquest període va passar molt temps a Banyeres, on el món rural i les persones del voltant es van convertir en els seus principals models, i hi va realitzar obres destacades com un nu de nen i un cap d'home d'inspiració romana.

Un cop acabats els tres anys de beca, el 1935, Cañas va sol·licitar la borsa de viatge de la Generalitat, a la qual tenia dret. Es va presentar com a escultor autodidacte, sense titulacions acadèmiques, fet que li va generar dificultats, agreujades pels canvis polítics i la manca de suports institucionals.

Tot i que la Generalitat li va oferir una ajuda modesta i li proposava esperar o viatjar a Itàlia, Cañas ho va rebutjar: volia marxar immediatament a Londres. Tenia clar que al British Museum trobaria les grans obres de la història —gregues, assíries i egípcies— que considerava imprescindibles per a la seva formació i aprenentatge com a escultor.

I va ser a Londres on va coincidir amb Pau Casals, amb qui van començar a donar forma al somni compartit de fer realitat un monument dedicat als castellers.

A fer un castell... Quin?

Jurat del primer Concurs, l'any 1932, a Tarragona. Al mig, Pau Casals. (Arxiu Nens del Vestrell)

AL BRONX DE NOVA YORK

Durant els quatre mesos que vaig dibuixar al Bronx Park de Nova York, solament em vaig topar amb un que dibuixava del natural. En canvi, a poques passes del Central Park, on hi ha un magnífic Museu d'Història Natural, eixams de dones i homes t'entrebancaven, els uns pintant, els altres dibuixant... els animals embalsamats!

És clar. Enfrontar-se amb la vida és molt compromès..., però a trompejar un maniquí, tothom s'hi veu capaç...

Que avall s'ha caigut!

Segurament, abans que l'home, el gat ja jugava a pilota; el primer sastre aprengué a cosir tot veient l'ocell sastre cosir dues fulles per fer-ne el niu; el pica-soques devia ser el primer fuster; el castor és el símbol de l'enginyeria i les formigues construïen els primers cons a l'entrada del cau si pressentien pluges...

Del que estic segur, però, és que el niu fet per l'oreneta i els nius dels altres ocells actualment són iguals que els fets pels seus avantpassats llunyans, mentre l'home, de tant en tant, canvia l'estil de l'habitatge, en crea de nous, i s'engipona estris d'una gran bellesa i també d'utilitat.

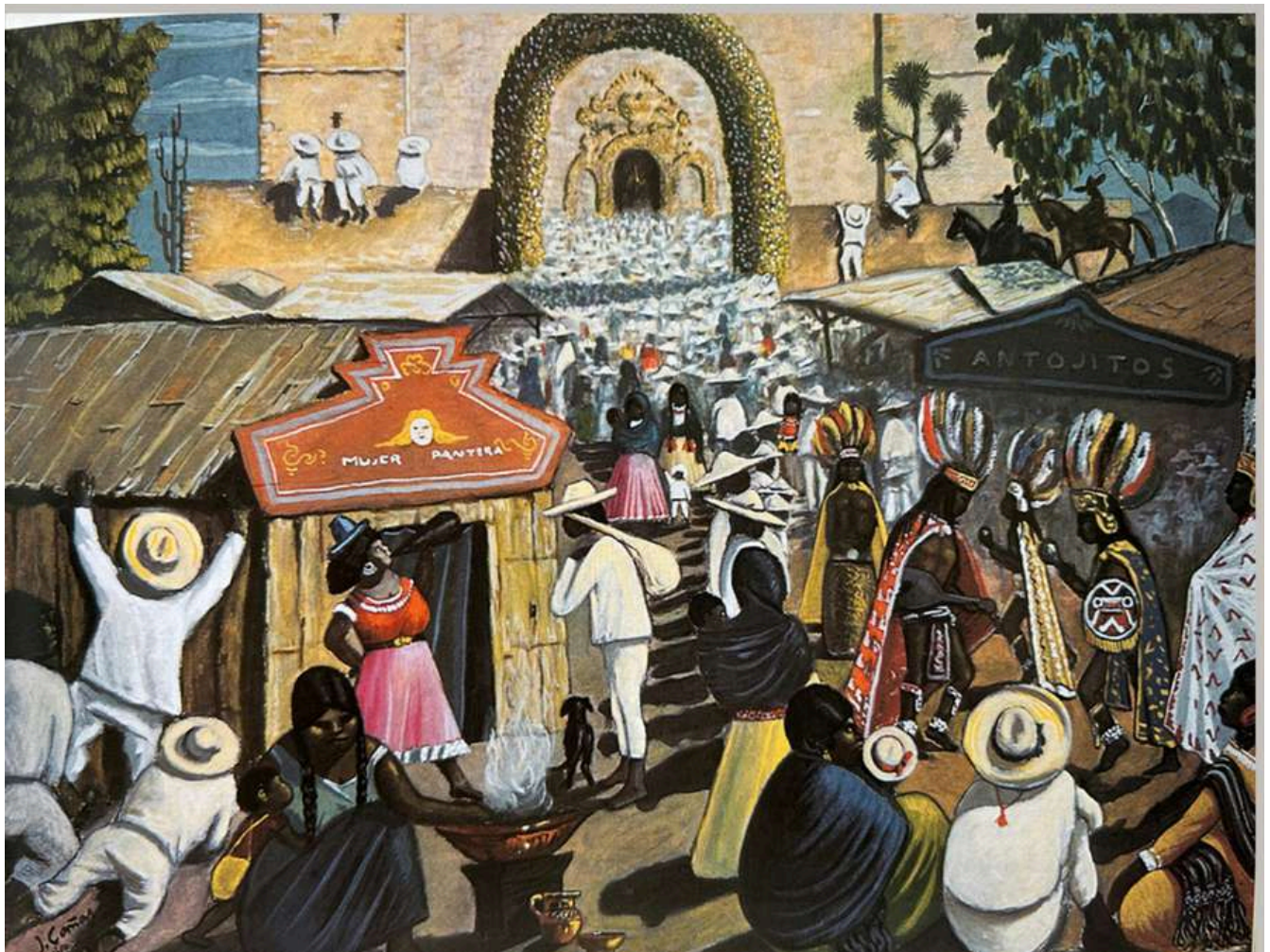
Bé. Alguna cosa havia de fer per autoproclamar-se "homo sapiens".

Són molts els que, per estalviar-se reflexions, insisteixen que s'ha de seguir el corrent. Per pura inèrcia, doncs?

Aquest esquema tan pobre ens apropa al ramat i ens commina a seguir el so de l'esquella. De la que soni en el moment!

És com sumar-se a una manifestació sense saber d'on ve i on va.

RAMBLA PUJOLET

RAMBLA PUJOLET

El bosc del Pujolet era, com la Torre, un espai ideal per jugar: a tocar de casa i prou obert perquè, des de lluny, algun pare o mare sabés perfectament què hi fèiem.

Sembla que, arran d'uns quants motoristes afeccionats a fer soroll sota l'ombra dels arbres, es va decidir tancar-lo amb tanques —sobretot per iniciativa d'alguns dels que governaven a l'Ajuntament i, casualment, eren veïns del bosc. En poc temps, aquell espai natural es va convertir en un parc: a canvi dels motoristes, ara també hi tenim brètols.

El més trist de tot plegat és el contrast final: mentre aquí les tanques les col·locava una empresa multinacional, les reformes del museu les feia gent aturada de l'INEM.

Pel que fa a l'ós que tenim aquí, a la Rambla del Pujolet, es pot dir sense exagerar que els ossos són els animals més retratats per Josep Cañas.

En tenim constància als zoològics de Londres, del Bronx Park, a Nova , de San Francisco, de Mèxic DF i, és clar, de Barcelona, on la direcció li va demanar que organitzés una exposició als anys seixanta, ja de tornada de Mèxic.

Quan algú li preguntava d'on li venia aquest desfici per visitar zoològics d'arreu del món, ell sempre responia, mig seriós mig en broma, que els animals l'entenien perfectament quan els parlava en català.

BANYERES DES DEL PUJOLET

Amb tants dibuixos i pintures com havia realitzat al llarg de la seva vida, per què va triar precisament aquest per presidir l'habitació — sense vistes— que ocupava a la Policlínica del Vendrell?

No era una obra qualsevol. Aquest quadre havia presidit durant anys el menjador de casa seva i l'havia presentat a la II Exposició d'Art del Penedès, celebrada al Vendrell l'any 1927, on s'hi reconeix l'església de Banyeres i les cases que l'envolten.

Probablement fou també en aquella exposició quan es va produir el primer encontre amb Pau Casals, que hi exposava la carbasseta que li havia fet el seu pare per iniciar-se en el món musical.

Un quadre, doncs, carregat de memòria, d'origen i de trobades que acabarien marcant una vida.

GUERRES... DE PEDRES.

Els jocs dels infants als pobles —no sé com transcorren ara—, en els nostres temps de cadells comportaven molt d'esforç, moviment continu i una duresa que et posava a prova. Més clar encara.

No necessitàvem clubs gimnàstics ni espectaculars poliesportius, reservats majoritàriament a grups que s'entrenen per convertir el joc en un mitjà de saltar o de guanyar-se la vida.

Per a nosaltres, tot el poble i els seus voltants eren un centre de proves. Tant ens enfilàvem al pi més alt per comptar els ous d'un niu de garses, com ens llençàvem a competicions de córrer més, de saltar marges de pedra o de superar qualsevol obstacle que se'ns posés al davant.

Poques vegades genolls o colzes es veien lliures d'una nafra, i si ens xollaven al zero, el senyal d'algun cop de pedra es convertia, a vegades, en una medalla perpètua.

També resultaven brutals les lluites a cops de pedra, en sortir de l'escola, entre els dels poblets de Sant Miquel i Saifores, i nosaltres, els de Banyeres. L'arsenal estava ben proveït a una banda i a l'altra i, al crit de guerra, ens llançàvem pedres sense contemplacions. Però si uns crits alertaven que algun nyanyo n'era el motiu, la guerra s'aturava en sec.

Si la pedrada era entre nens del mateix poble, ja teníem una semblança de guerra civil; si es produïa entre dos pobles diferents, resultava una guerra amb tots els ets i uts.

No m'agraden els boscos plantats a cordill. Perfectament alineats, em recorden fileres de soldats esperant el toc de marxa per, de nit, amb lluna o sense, emprendre la desfilada, i al crit de l'un, dos, tres, trepitjar sembrats, enderrocar poblets i deixar la plana com si hi hagués passat una família d'huracans.

Doneu-me boscos nascuts en llibertat, sense normes que ens recordin plantejaments marcial.

El vent brandeja els arbres despietadament. Les branques, enfollides, irades, es peguen les unes a les altres sense saber per què.

Un clam ferotge recorre el bosc, i igual com passa entre els homes, sempre és un tercer qui mou la brega, però es fa invisible, com el vent que pega i no es veu...

CARRER PAU CASALS

NU DE NEN

El nen, Julio Heredero, va ser un dels primers models que va posar al seu estudi de la casa pairal, mentre Josep Cañas gaudia de la beca de la Diputació de Tarragona, als anys trenta.

Difícilment podien imaginar, l'un i l'altre, que aquella obra acabaria formant part de la col·lecció del MNAC (Museu Nacional d'Art de Catalunya).

Als juliols i agosts de platja a la Costa Brava m'ho passava bé..., però, i el setembre banyerenc...? M'agradava tant veure el traginar dels carros amb les portadores plenes de raïm, i em quedava bocabadada al laboratori de l'oncle Magí..., quan encara no hi havia enòlegs, sinó només gent que estimava el vi...

Les vetllades a la fresca de pedrís i balancí, la gràcia de la Llucieteta de cal Sencer o del Pepito de Cal Joan Cinto... La sala d'estar dels veïns..., quan no hi havia televisió i la gent no perdia el temps com ara seguint la vida estúpida de famosos inventats.

Quan el Pujolet era un univers de jocs de nens, un petit paradís, i les vinyes majestuoses eren al peu del balcó de casa. Però va arribar la meva joventut, la universitat, el tràfec de la feina arreu del món...

I va arribar la modernització... i la Banyeres d'ara. Però, certament també, una Banyeres que avança, un poble petit, però dinàmic..., que incorpora mirades alienes i les fa indispensables.

Les grans ciutats del món on he viscut m'han ensenyat que l'assimilació del foraster és garantia de futur per a tots. Cal saber respectar els que arriben, com també cal saber respectar els que es troben quan arriben.

Jo em sento barcelonina, em sento de Nova York, de Buenos Aires, de Roma... i de Banyeres... És fantàstic sumar en lloc de restar...; buscar el que ens uneix, no el que ens separa...

Ho sabia bé en Josep Cañas, persona diferent i escultor singular, amic del meu pare i que estaria, de ben segur, d'acord amb el que acabo de dir.

Rosa M Calaf / pregó Festa Major 2011

Encara que em mori de set, he de passar de llarg l'estany d'aigües tèrboles, fins a trobar sota la roca unes gotes d'aigua clara com una rialla d'infant.

CAVALLS DE CARTRÓ

Ai! Aquells cavalls de cartró de la nostra infantesa que, agafats d'un cordill, ens seguien com gossets!

Ara es mouen d'aquí a allà mecanitzats, i són les joguines les qui juguen, mentre els infants s'ho miren...

No vaig escollir un mar calmos per a la travessia de la vida i tampoc m'han escombrat el camí per fer-me'l més plaent.

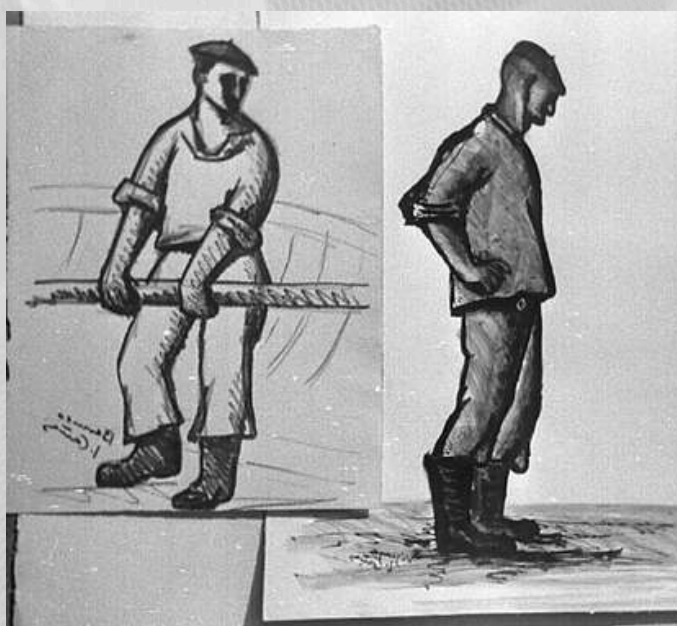
He procurat fer el sord als càntics de sirenes i no he buscat uns vents propicis o un acomodament segur.

I aquest tenir l'arc de la voluntat sempre tibant m'ha convertit en amo i senyor d'una llibertat per mi sagrada que, a més de no hipotecar-me l'ànima, m'ha acuirassat per poder restar fidel a unes profundes conviccions.

I si no ets fidel a tu mateix, com podràs ser-ho als altres?

PLAÇA 11 DE SETEMBRE

CAP AL PAÍS BASC...

La Ramona i en Josep es van casar per poders el 6 de gener de 1951 —ara fa 75 anys. Era, probablement, la manera més senzilla de retrobar-se, condicionats com estaven pels inevitables “papers” a Mèxic.

Quan van tornar, Josep Cañas tenia un propòsit ben clar: fer a l'Estat espanyol allò mateix que havia fet en terres mexicanes, retratar la fesomia humana i cultural dels diferents pobles que el conformen.

És notable l'obra que va realitzar a Euskadi, entre dibuixos, pintures i escultures —tant de bo algun dia se'n pogués fer una exposició allí mateix.

I si mai hi aneu, passeu per Zumaia, al Museu Zuloaga, on es conserva una escultura seva dedicada a aquest pintor basc.

Un cap, un tors i dues parelles d'extremitats. Admira pensar que amb aquests sis òrgans s'hagin compost els centenars d'escultures i pintures d'una infinita varietat i que formen el llegat que, al llarg del temps, ens han deixat uns esperits creadors.

¿I no és prodigiós que amb una trentena de signes s'hagin escrit tantes creacions admirables i que amb un do-re-mi-fa-sol s'hagi compost tanta música selecta?

Sí. D'un grapatet de pinyons, en pot néixer un esplèndid bosc...

TAULES DE MARBRE BLANC

Les immaculades taules de marbre blanc del cafè m'incitaven a omplir-les de dibuixos...

Em tocava entrar d'esquitllentes perquè si el cambrer em veia... corria a fer-me sortir.

No hem de témer censures i encara que ens amarguin silencis premeditats o marginacions a vegades cruels, que cap dubte no ens faci caure en vacil·lacions que ens estraviïn i ens apartin del camí traçat per profundes conviccions.

I que els vents, bufin del cantó que sigui, ens trobin preparats, per no brandar d'un costat a l'altre com uns simples espantaocells...

Una obra d'art és un document en el qual la signatura hauria d'ésser garantia què l'autor ha posat en ella tot allò de més autèntic i noble que hi pogués haver en ell.

Quan no és així, és com signar un document fals.

Museo Nacional de Arte Moderno

EXPOSICIÓN DE ESCULTURAS

J. CAÑAS

Si un sismògraf registrés les vibracions de la llarga nota amb què comença l'Ària de la Suite en re de Bach quan Pau Casals la interpreta, ens admiraríem de la rica varietat de modulacions que es produeixen en aquella única nota.

Aquest aleteig vibràtil també es produeix en les línies d'un dibuix, si el traç és guiat per una intensitat emocional. Quan no és així, és que domina la fredor, la mecànica, i l'obra agafa un regust d'exercici confeccionat amb tiralínies...

EL CAP DE L'ACRÒPOLIS

El cap és l'acròpolis que culmina la meravellosa organització que és el cos humà.

Sota la volta cranial feta sagrari, s'hi estotgen els centres vitals i els més subtils ordinadors que capten o trameten consignes. Motor pensant, que regula els nostres actes, que és com dir les obres.

I la faç, amb infinites variants, és el prodigiós sismògraf que assenyala els nostres estats anímics, per molt que ens esforcem a dissimular-los.

GOYA I DA VINCI DEIEN

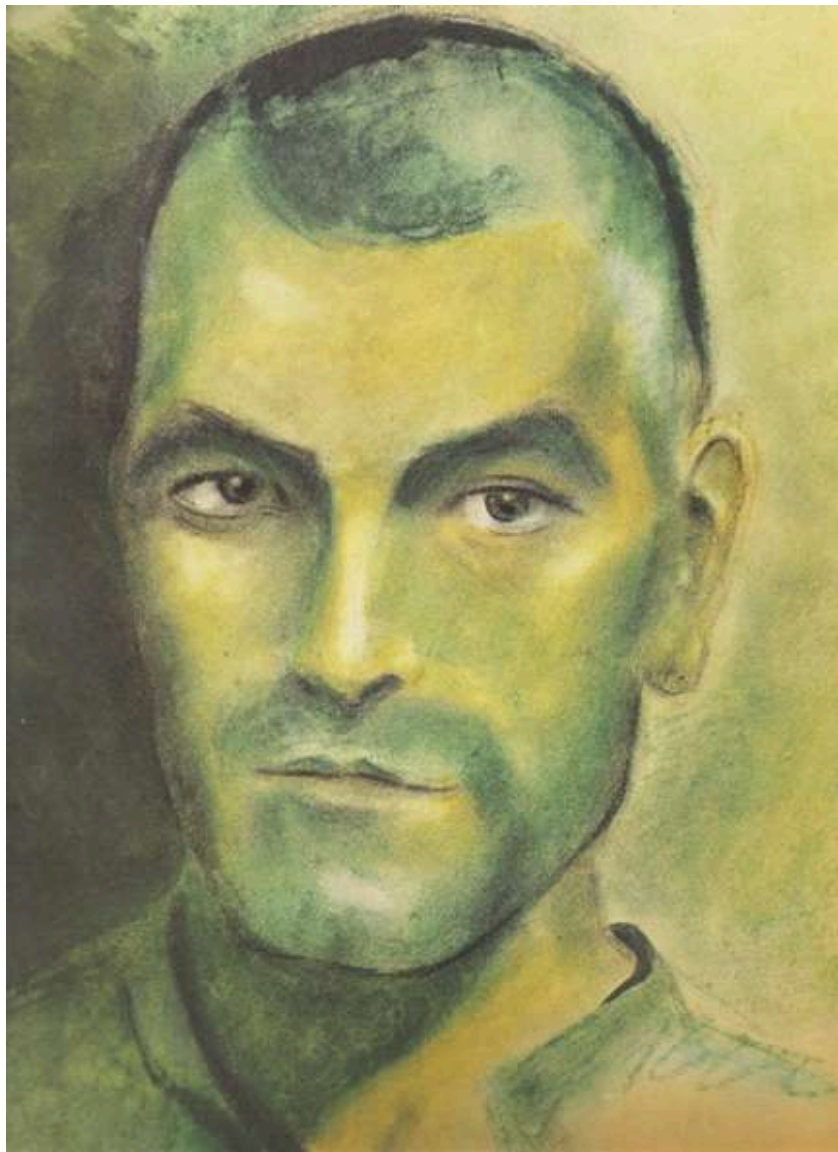
Goya deia:

–Doneu-me els ulls i la boca, i ja tindrè el retrat.

I Leonardo da Vinci:

–Els ulls són les finestres de l'ànima.

Però, si els ulls sols estan elaborats amb cànons acadèmics, podran semblar formalment perfectes, però els passa allò dels ulls de vidre, els quals no ens envien res de dins, ni recullen res de fora.

A LA RAÇA NEGRA LI PASSA ALLÒ DEL RAÏM

A la raça negra li passa allò del raïm. Traient la pell del gra fosc, el vi que en surti serà blanc.

Ja ho veieu. És qüestió d'epidermis. Si n'és de prim, el que ens separa, i tantes crueltats consumades al voltant d'un pigment d'un color o d'un altre!

Omplir l'auditori d'invitats és una manera d'assegurar-se les ovacions.

Però l'artista hauria de pensar que algun dia la seva obra es pot trobar sense els aplaudiments a vegades apanyats. I si no té prou mèrits per defensar-se sola, podria caure en l'oblit o veure's abandonada en qualsevol racó de qualsevol època...

DIUMENGE, 5 GENER

RECORDS DE FA 25 ANYS...

Els tres darrers anys de la teva vida els vas passar en una habitació sense vistes, a la Policlínica del Vendrell.

No sorties mai. No anaves a jugar a cartes ni a veure la televisió a baix, amb altra gent que, com tu, vivia en aquella residència d'avis.

No podies posar la ràdio una mica forta perquè molestaves els veïns, i tampoc podies escriure ni dibuixar perquè amb prou feines podies moure els braços i les mans.

Llegir... Llegir... i llegir: això és el que et va permetre engreixar el cervell i rellegir els teus escrits una vegada i una altra.

Te'n recordes de quantes vegades vas refer el teu discurs per a l'exposició del Foment Vilanoví o per a la que es va fer a l'Arboç?

Et venia a veure sovint —gairebé cada dia— després de la feina, i els caps de setmana anàvem a “carregar les piles”, reseguint els paisatges del voltant, del Penedès: mar i muntanya.

Gràcies, però, a l'ajuda dels objectors de consciència que van venir des de l'Institut d'Estudis Penedesencs, vam poder fer més sortides i tenir més companyia... perquè era això el que necessitaves: parlar, parlar amb algú —encara que repetissis el mateix—.

Penso que, després de tenir a les mans el llibre de Mèxic —et vaig prometre que el faríem—, vas deixar de lluitar, com si ja haguessis fet tot el que volies fer en aquesta vida.

Tres mesos després ens vas deixar i vas tornar a Banyeres per fer la darrera visita al teu museu —per desgràcia, inacabat—.

Al teu enterrament van venir moltes autoritats —llàstima que ahir no n'hi hagués cap a l'acte que es va fer amb les entitats del poble i de la comarca —.

El que recordaré sempre, però, és quan el meu pare, el Pere de ca la Rita, va anar al bosc a buscar allò que sempre t'agradava portar algun cop a l'orella: romaní, i te'l va deixar damunt la caixa de morts.

I sí, tenies tota la raó: quan tens la Creu de Sant Jordi i et mors, tens les esqueles assegurades a totes les publicacions del país.

I, ves per on, el teu nom va sortir ahir a l'emissora pública de Catalunya un altre cop, després de 25 anys, gràcies a gent que encara sent estima per la teva obra.

I és que encara som gent que lluitarem perquè el teu NOM no s'esborri d'entre els artistes més importants que ha tingut la nostra terra.

Descansa en pau... i fins la propera.

90 ANYS DE LA GUERRA CIVIL

Un país no es podrà vanagloriar de ser ric mentre una bona part dels qui el formen visqui en la misèria.

És el mateix que a algun component d'aquest nucli humà li falti un braç o una cama, que mai no podrà dir que és completament sencer.

I un país, tant el conformen els rics com els pobres. Els qui tinguin el cos enter i els qui els manqui un braç.

És trist, però s'ha d'esperar una guerra perquè s'igualin molts valors dispersos i oblidats. I és que les guerres tenen fam de vides i les necessiten totes, sense distinció, per alimentar el fogueral...

Després d'un intercanvi de bombes nuclears entre nacions, continuà l'espectacle apocalíptic d'un món en runes en què tota cosa viva, animal o vegetal, deixà d'existir.

La Mort havia abandonat la dalla, perquè no quedava res per segar, i jo crec que la Mort també morí en acabar la feina.

De sobte, s'aixecà lentament una enorme tapa, obertura d'un refugi oficial, i aparegueren dos personatges, els quals, esglaiats davant aquella immensa estesa de morts que omplia tot el terra fins més enllà d'on dominava la vista, mirant-se l'un a l'altre, esbalaïts, es digueren:

– I ara, qui ens votarà?

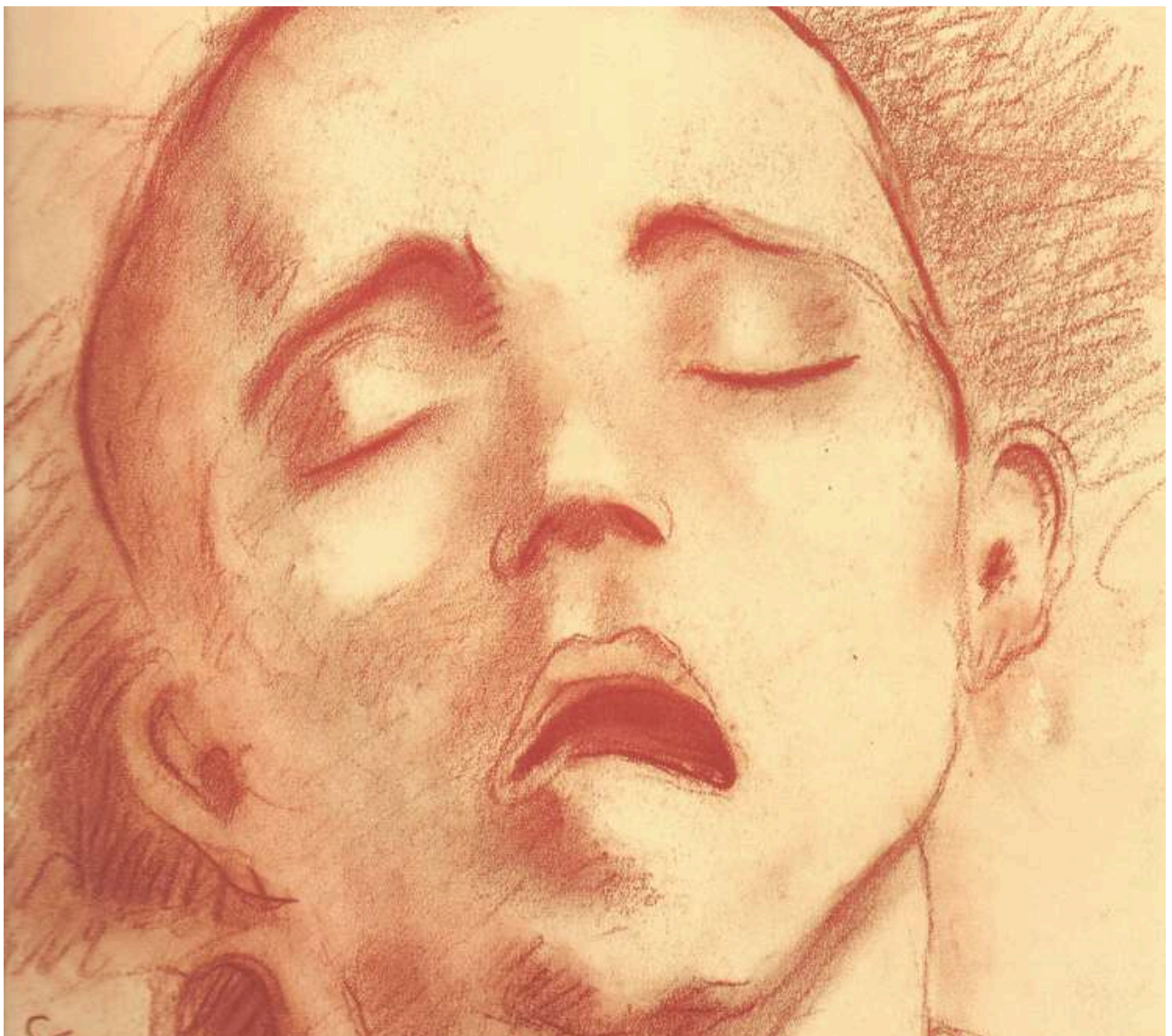

Si ens trepitgen un peu, seran les faccions del rostre les que ho registraran i un infant hi llegirà la joia, el dolor, la bondat o l'odi.

També el gos amic endevina l'estat del nostre ànim, perquè és l'únic animal-bèstia que ens mira als ulls quan li parlem.

I no fascina pensar que dels milions de caps que roden pel món, no en trobarem ni un d'igual?

Pensem en les infinites variants de les empremtes digitals, aquesta modalitat de fixar l'immens ramat humà, al qual ens honorem de pertànyer.

Venia del manyà de recollir un cercle de ferro amb radials per muntar un cavallet giratori, apropiat per fer escultura.

Una parella de joves amb molts llibres sota el braç proferien paraules d'admiració, observant l'artefacte al passar junt a mi.

Les expressions anaven carregades de fascinació. Parlaven d'una aguda sensibilitat. De superba escultura. Per fi em saludaren, augurant-me grans èxits quan presentés l'obra.

Però l'obra no era la que em proposava formar, sinó que per ells era aquella eina que carregava!

Quanta pena, Senyor, quanta pena!

Apunta una brostada general i pressents fulles amb borrisol moixí, que ni són verdes encara. Quan penses que d'aquests principis en sortiran esplets de fruits saborosos, no t'ho acabes de creure.

Però mireu el nadó bracejant dins el bressol que li és niu. Qui sap si que aquest muntet de carn tendra, manyoc de membres bellugadissos i uns ulls que encara et diuen ben poca cosa, si aturarà amb el seu poder ires col·lectives, o es dedicarà a seduir donzelles i fitarà al lluny futurs no imaginables?

Sabem què ens porta un núvol indolent, boterut, movent-se per l'espai? Plorarà aigua benefactora? Vomitarà pedra i escamparà damnatge? Sabem què donarà l'infant, demà ja home? Sembrarà malastres? Serà un bàlsam per als adolorits? Serà egoista i fora del cercle familiar no l'interessarà res, o eixamplarà el cercle fent de la Humanitat una comunió de germans?

Portarà concòrdia la seva abraçada o farà cruixir els ossos com un botxí, provant nous sistemes per obtenir secrets?

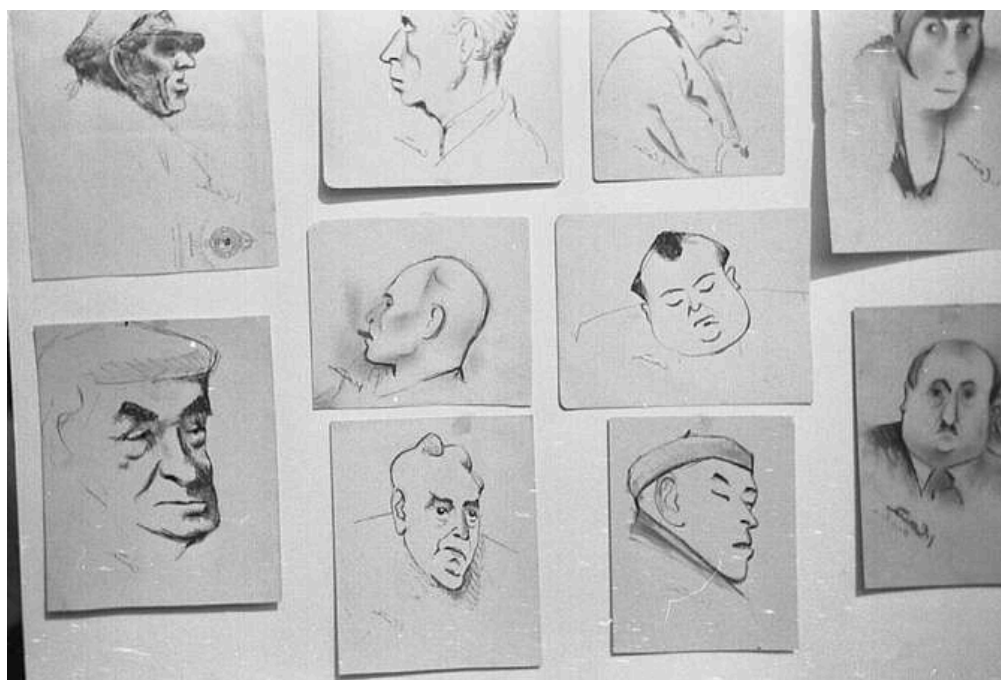
Preguem perquè els espinguets de la quitxalla quan juguen, de grans no es transformin en clams d'odi i en roncs esfereïdors, fets de malediccions i de protestes...

Fem perquè els homes no s'hagin de passar la vida protestant.

Són molts els que, per estalviar-se reflexions, insisteixen que s'ha de seguir el corrent. Per pura inèrcia, doncs?

Aquest esquema tan pobre ens apropa al ramat i ens commina a seguir el so de l'esquella. De la que soni en el moment!

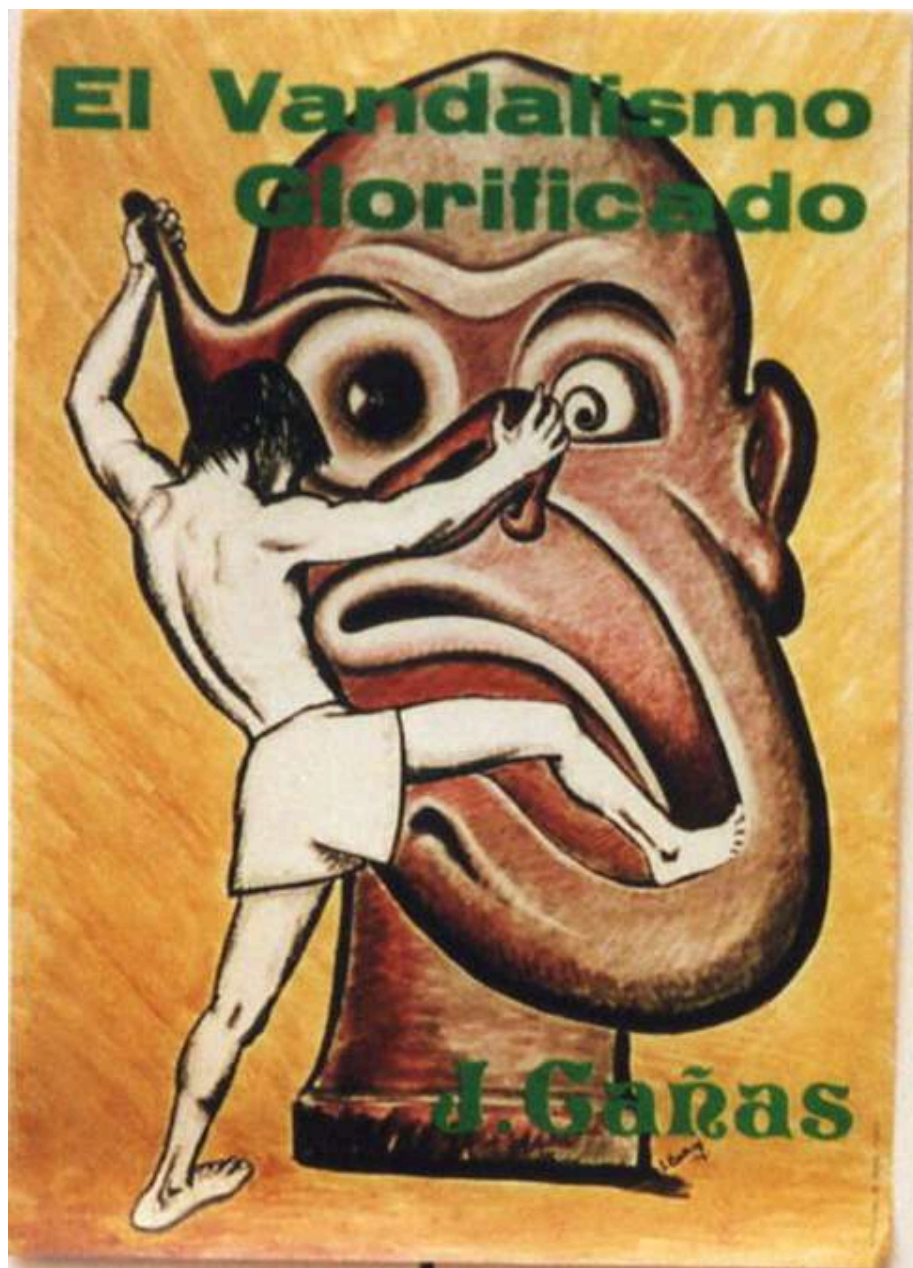
És com sumar-se a una manifestació sense saber d'on ve i on va.

Algú, alguns... molts!, et pregunten què ets. Si els contestes que ets fuster, electricista, pintor, etc, estranyats et diuen que es refereixen a si ets capricorn, piscis... Els etcèteres ja els sabeu.

Quanta misèria! En el segle dit de les llums i de la raó, les collites de falòrnies són tan abundoses que et fa caure la cara de vergonya.

Quins contrasentits! Però no s'havia quedat que l'home en essència ja ho és, un contrasentit?

EL TRAJECTE DE LA VIDA

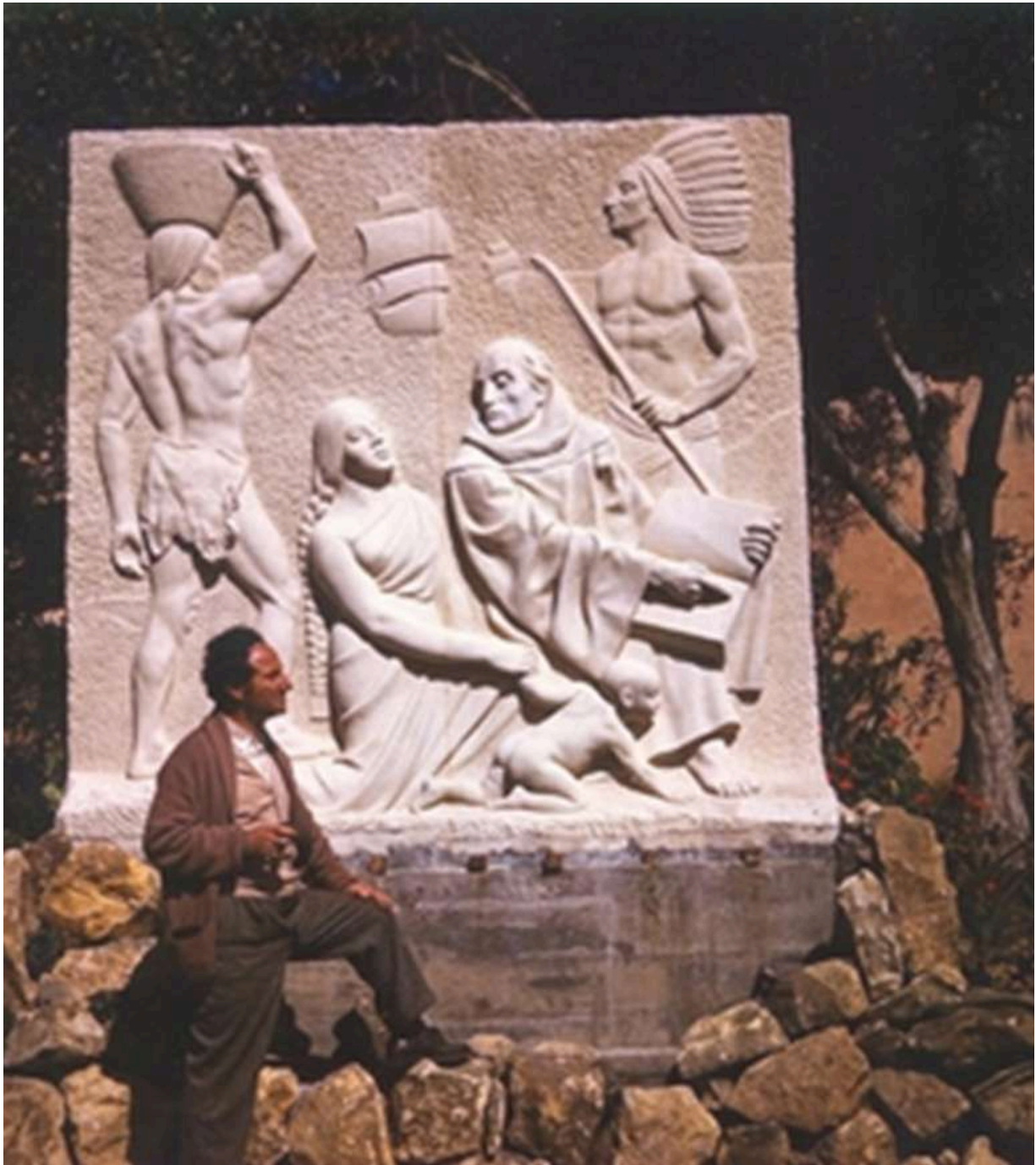
En el trayecto de la vida hi trobarem una rica varietat de passatgers i diferents maneres de fer la travessia.

Hi ha qui realitza el viatge sense pagar bitllet. Alguns el fan pagar als altres, i en trobareu que viatgen en primera classe gràcies que els de tercera els abonen el passatge sense ni saber-ho.

Ben mirat, resulta molt divertit el món en què vivim.

Mentre l'obra no mori amb mi, em sentiré lliure de remordiments.

Prompte arribaré als 87 anys i encara em fascina contemplar el volar d'un avió foradant espais. Com també em meravella polsar un insignificant botonet i rebre, per rutes com fetes de màgies, música que en aquell precís instant s'interpreta a milers de quilòmetres, passant serralades i oceans per arribar nítida com una exhalació metafísica...

Deixeu que em senti infant i busqui la finestreta per delectar-me amb el mostrari de paisatges que van passant mentre el tren llisca i avança terres enllà.

No ens avergonyim d'aturar-nos en coses per les quals molts hi passen de llarg i no ens sàpiga greu d'agenollar-nos per olorar una flor nascuda ran de camí, que no sols de pa viu l'home...

Cor meu. Molt abans de sortir a la llum, ja t'entrenaves dins el claustre matern per arribar a ésser un dels champions. I ho has aconseguit! Són vuitanta-sis anys i mig –per ara–, que tots els dies i totes les nits, amb Sol o amb pluges; en les hores amargues i les exultants de joia; en la guerra i en la pau, mai no ha cessat el teu bategar ben ritmat. I encara t'ha quedat temps per estimar! Estimar fonament, a vegades arrauxat, no permetent mai que fes cria dintre teu l'ou verinós de l'odi, repulsiu, que corseca l'ànima.

Cor meu. Et prego que continuïs bategant els milions de milions necessaris perquè pugui dedicar-me a fer les maletes, i no m'oblidi massa coses per endreçar, al moment d'emprendre el viatge que ja saps.

Una mica més de corda. No crec que et vingui d'aquí. Gràcies. Gràcies per endavant.

LA MORT PREMATURA

La mort prematura se n'ha emportat molts en la flor de la vida.

Un Mozart, un Garcia Lorca, un Nonell, entre molts, tot i haver deixat uns fruits meravellosos... imagineu, per l'obra deixada, la que haurien donat sinó se'ls hagués truncat la vida en plena floració.

I si es pensa en les pestes, les guerres i altres damnatges que s'emportaven tants i tants esperits selectes, encara per estrenar, podem dir que hi ha més valors enterrats... que els coneguts.

Estic apedaçat amb tots els colors que una llarga vida ha anat adherint damunt meu.

NORANTA ANYS!

Les venes de les mans em semblen cucs adormits sota la pell.

Ai las! Quantes realitats afloren en la vellúria! I les que es callen!

Què més voldria jo, que viure tota la vida amb una il·lusió, però que no s'esvaís del tot fins a morir...!

Hi ha artistes que seran recordats pel seu nom, mentre que altres ho són per les seves obres...

20 anys dels Amics de Josep Cañas

Els inicis:

Als anys 80 es va iniciar per passar a màquina els seus escrits originals: memòries, pensaments, llibres, obres de teatre, contes...

Amb l'arribada dels primers ordinadors es va poder avançar molt a l'hora de corregir i rectificar el que volia actualitzar el mateix Josep Cañas.

El 1987, en ser nomenat fill il·lustre del nostre poble, es van classificar documents i fotografies per fer una exposició a l'ajuntament.

El 1990, amb la mort de la seva germana, fa donació de la seva casa pairal per fer-hi un museu i ajudem en les tasques de condicionament.

Al Centre Cívic continuem la tasca de classificació de les fotografies, retalls de premsa, i es van fer les primeres exposicions: Gravats antics sobre la vinya i el vi (1993) i de Retalls de Premsa (1995), per celebrar el seu 90è aniversari.

El 1997, per celebrar els 50 anys del seu viatge a Amèrica, per primer cop es fa una exposició al primer pis del seu Museu amb l'assistència del Molt Hble. Joan Reventós, president del Parlament de Catalunya.

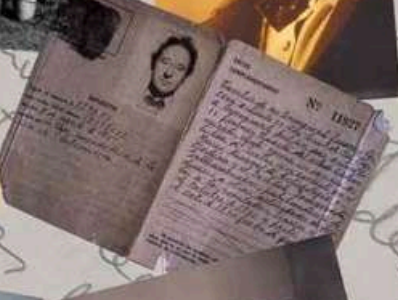
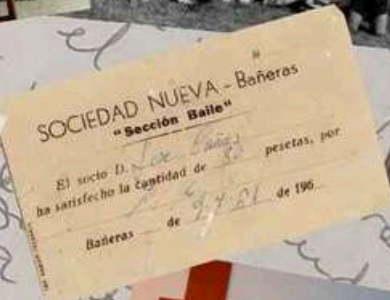
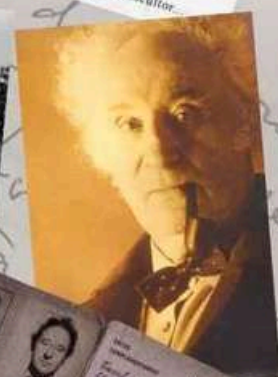

AL FRONT DE GUERRA.
26 de maig: Adéu a Barcelona i Banyeres.

Passat demà m'havia d'incorporar a l'exèrcit. Em toca anar a Tarragona on dec estar allistat. Em diuen si vull anar als antiaeris del Guarnidó, que estaria prop del taller, altres em parlen d'una col·locació a Barcelona -no sé a quin lloc-, però joestic tip de la ciutat i, passi el que vulgui, preferixo estar a ple camp. La ciutat m'enerva, em sento acorralat i no vull que em prenguin per un d'aquests que viuen arrapats en flocs de reraguarda, ben apeixits i amb el refugi oficialment construït a prova de tot i a dues passes d'on actuen. El que més sento és deixar el grup de la Niobe actual que linc avançada en mida natural. Sé que Primi vindrà a mullar els draps, però temo que s'allargarà la meua

Josep Cañas
ESPINES I FLORS

En néixer, ja portem un carregament d'interrogants i ens docentem per uns tal feres que ens atrauen sense que cap mentor ens les senyali. Neixem amb nosaltres. Som nosaltres!
Em vaig adonar que l'argila -la tenia ran de casa-, no solament servia per jugar a fer cascollets i altres passatemps infantils. D'ocell, eure com una matèria amorfa ex transmutats nostres humans, incipientis encara. Embrions una cosa que volia ésser... Potser si que tirava per a escultor.

El desembre del 1997,
té una embòlia i
és ingressat a la
Policlínica del Vendrell.
L'anem a visitar sovint i
fem sortides els caps
de setmana...

El cap el té despert tot
preparant dues
exposicions: al Foment
Vilanoví i a la Casa de
Cultura de l'Arboç.

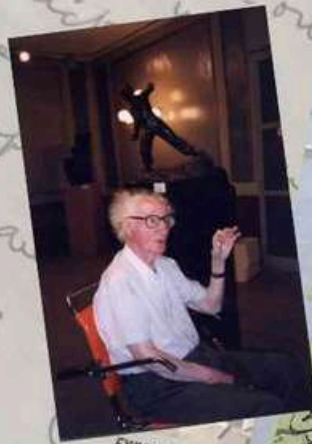
És un temps on es
restauren i emmarquen
molts dibuixos tot seguint
les seves instruccions i
aprofitem el museu per
combinar text i fotografies
de la seva etapa mexicana.

Venir a Banyeres era
una manera de "carregar
les piles", i tant de bo
hagués pogut fer el seu
diseñ: posar cada peça
al seu lloc en el museu.

El que el manté viu
és poder veure editat
el seu llibre de Mèxic...
Amb el seu vistriplau
es venen escultures a
institucions i col·leccionistes
per poder finançar-lo.

Al setembre del 2000,
quatre mesos abans de
morir, pot tenir-lo a les mans
al Museu Deu juntament
amb l'exposició de pintures
i escultures de Mèxic.

Amb la seva mort la
vigília de Reis del 2001,
creiem que -tal com era la
seva voluntat- s'havia de
donar a conèixer aquesta
obra i després del Vendrell,
s'exposa a Calafell, Llorenç,
Tarragona, Vilafranca del
Penedès, Móra d'Ebre,...

Som-hi!!!

El 2002 es crea la nostra associació en un acte a la Societat Nova (entitat que ens dona aixopluc), tot pensant en el seu centenari i amb l'objectiu de promocionar l'obra de Josep Cañas...

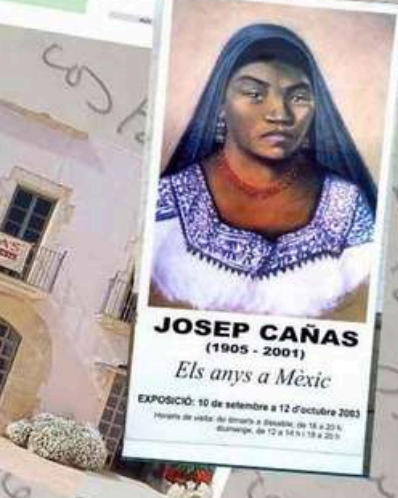
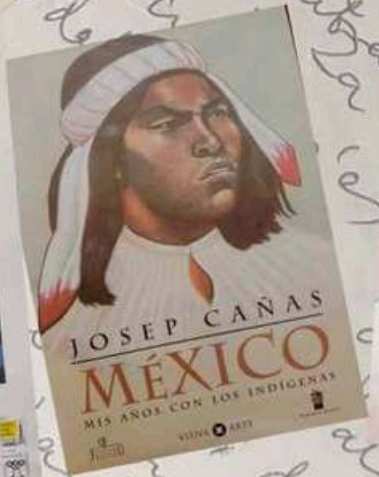
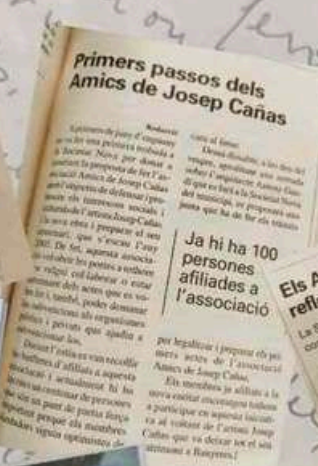
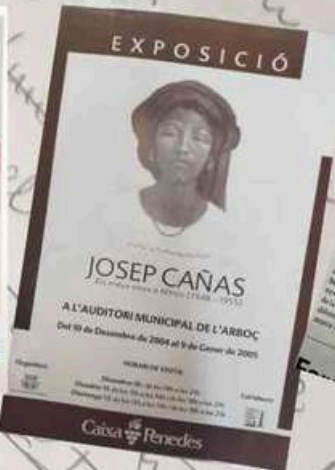
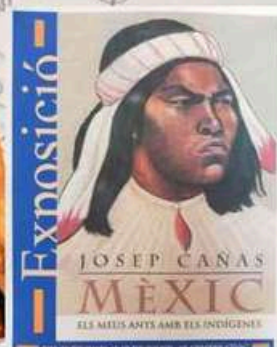
... tant a Banyeres (segur que estareu orgullosos de tenir a casa alguna obra seva signada per ell), com arreu de la comarca, del nostre país... i més enllà, amb la publicació del llibre de Mèxic en castellà.

JOSEP CAÑAS (Banyeres del Penedès, 1905-2001)

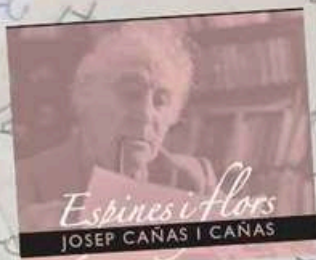

La xarxa d'arrels el tronc vifil sortí i al cim, l'infant, esperança d'un bon dia, per l'ansia de germinar que el poble té, forca, seug i equilibri s'han dat la red.

I vam continuar amb les exposicions de Mèxic a Sant Sadurn de Noia, Altafulla, Torredembarra, Roda de Berà, Sant Jaume, Bellvé, L'Arboç, Sitges, Masllorenç, La Bisbal, Sant Quintí de Mediona, Sarrià, Santa Oliva...

Col·laborem amb la Fundació Josep Cañas: escultura al cementiri, exposicions a l'ajuntament, pàgina web, reproduccions,...

... i amb l'Institut d'Estudis Penedesencs en l'edició dels seus pensaments, amb l'Òmnium Cultural per visitar el museu igual que amb els clubs de lectura de les biblioteques de Llorenç i Terra Baixa del Vendrell.

Actualment, volem recordar el que va fer per Banyères, tenim sempre present els qui no el van conèixer...

... i promocionar-lo a les xarxes socials perquè, tal com va dir ell:

"Mentre l'obra no mori amb mi, em sentiré lliure de remordiments"

GRÀCIES per col·laborar i participar en les nostres activitats!!!

25 anys

de l'edició del llibre

**“JOSEP CAÑAS:
ELS MEUS ANYS
AMB ELS INDÍGENES”
1948-1955**

“Quan algú em preguntava on tenia el taller, jo contestava que tota la República mexicana l'era. I vaig recórrer tot allò que em fou possible per conèixer la vida de l'aborigen en diverses de les seves facetes, barrejant-me en les seves festes i en les seves hores de dolor. I puc recordar d'ells, amb gratitud, virtuts que, quan es manifesten plenament, són d'una fina i alta qualitat humana.”

J. Cañas

... a llaurar el país!!!

Els objectius d'aquest llibre (el més important que s'ha fet sobre l'obra de Josep Cañas) són: donar a conèixer les seves vivències durant els set anys de la seva estada a Mèxic i fer saber l'opinió i el reconeixement de la seva obra per part dels crítics d'art de l'època, així com l'opinió d'antropòlegs i etnòlegs que el van conèixer.

I el procés de l'edició d'un llibre ... i més si és d'art, i més si té l'envergadura que té (500 pàgines), és complicat. I si l'autor tenia 75 anys i veus que has de lluitar contra el temps... encara més.

Intentaré resumir el més significatiu:

1) Anem per feina...

1980 - Primera trobada... **Què tenim?**

A la seva casa de Sarrià, les calaixeres del seu despatx estaven plenes de papers: apunts, documents, diaris, fotografies, cartes, fotolits...

Per on comencem?

A passar a màquina els originals manuscrits: memòries, pensaments,...

Amb quina **eina?**

Amb la **màquina d'escriure** de sempre (tot i que més tard, la meua mare me'n va comprar una d'elèctrica que esborrava les darreres lletres si t'equivocaves!!!).

Quin **procés** seguim?

De l'original manuscrit a la còpia impresa a màquina, de la còpia a la primera revisió, de la revisió a la correcció... i a passar-ho en net altre cop (no s'acabava mai).

1986 - L'aparició de l'**ordinador!!!**

Va ser la meua salvació... Tot anava fluint amb més rapidesa i també vaig començar a passar a màquina diversos contes, obres de teatre, més pensaments... (*ho podeu veure al despatx del museu, en els mateixos arxivadors definitius: originals i còpies*).

1990 - 1997 - **La donació de la casa pairal al seu poble.**

M'animava a portar documentació (fotos, diaris, escrits,...) cap al Centre Cívic i els dissabtes al matí anàvem a classificar-los i recollir-los en una base de dades (érem el Juli, l'Ana M Suárez, el Joan Urgell i jo mateix).

1992 - De l'exposició a la **Capella de Santa Àgata** a Barcelona, a la del **Palau Ducal de Génova: "Due mondi a confronto"**.

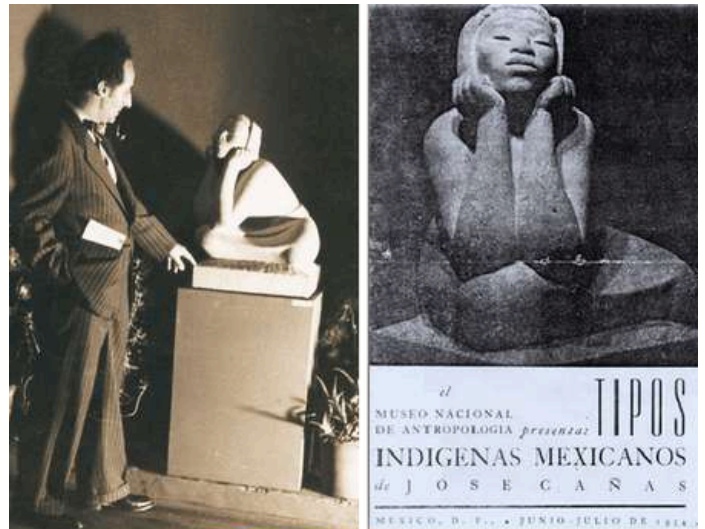
Quan veus que a un artista se li ofereix un espai en un altre país perquè exposi les seves obres i on sempre quedaran reflectides en un catàleg que arriba arreu del món, voleu dir -amb el permís de les autoritats municipals-, que potser és, que **no és un artista "local"**.

1997 - Exposició: **"L'Amèrica de fa 50 anys"** al Museu Josep Cañas (1a planta).

Va servir per emmarcar diferents dibuixos i pintures i per donar a conèixer bona part de l'obra que acompanyarà al llibre (per desgràcia, també va servir per veure el què faltava encara per acabar del museu... després de 7 anys)

1998 - **"Li prometo que tindrà el llibre acabat abans de morir"**

Quan fas una promesa al peu del llit de l'hospital i... Feia un any que va morir la Ramona i va patir una embòlia que li va deixar el braç paràlitzat... però, només tenia al cap, **el llibre de Mèxic**.

1998 - 1999 - Gràcies **voluntaris i objectors de consciència**... Teniem l'espai del museu per treballar i es tractava d'acabar la feina de la composició, pàgina per pàgina, del text i les imatges, amb el seu vistiplau.

El visitàvem sovint els caps de setmana "per carregar les piles", després de tantes hores tancat en aquella habitació de la Policlínica del Vendrell.

Gràcies, **Josep Maria, David, Jorge, Joan Anton, Gerard, Jordi, Ferran, Albert,....**

1999 - 2000 - Per fi.... **cap a l'editorial** (1.000 exemplars).

Haig de donar les gràcies a la **Isabel**, de l'editorial Viena, pel seu compromís i perquè va entendre què significava aquest llibre pel Josep Cañas. També cal fer esment del seu amic, en **Claudi Esteva Fabregat**, pel pròleg i per compondre el mapa de Mèxic amb els indrets on va estar.

2000 - "**Ara ja em puc morir**"

Exposició / presentació del llibre "**Els meus anys amb els indígenes**" al Museu Deu. No sé com dir-vos el **què va ser per ell**... tenir el seu llibre a les mans. Crec que mirant aquesta fotografia, ho entendreu...

Quatre mesos més tard ens deixava. S'havia fet "**una altra maleta**" (tal com deia ell), una "maleta" amb la que havia somniat durant tants anys...

2000 - 2003 - **Cap a Mèxic...**

Envio dos llibres al **Colegio de Jalisco** de Guadalajara i em contesta de seguida en **José M Murià** (fill s'exiliats catalans), que l'editorial guardi les planxes... que venen a Barcelona i que volen publicar-lo en castellà (d'allà). Tot plegat 1.000 llibres, cap a Mèxic i 200 cap a Banyeres... (vaig pensar que, potser un dia, es faria una exposició a Madrid, al **Museu d'Amèrica**, i el donàriem a conèixer... al llibre i a l'artista).

2004 - Presentació a la "**Feria Internacional del Libro de Guadalajara**"

Aquesta Fira és la segona més important del món, i, ves per on, aquell any, la cultura catalana -representada per l'**Institut Ramon Llull**- estava convidada. Tot un èxit.

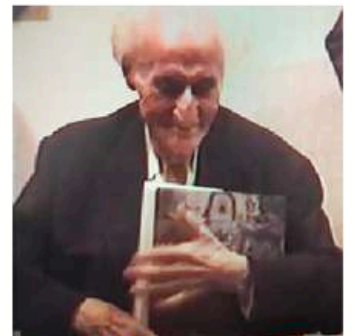
2) El finançament del llibre: un camí ple d'obstacles...

1986 - És guardonat amb la **Creu de Sant Jordi** per la Generalitat de Catalunya, precisament per la seva etapa mexicana. A més de tenir assegurada l'esquela (sempre m'ho deia), pensava també que, **Cultura de la Generalitat**, ho tindrien present.

1995 - El **MHP Jordi Pujol** inaugura la nova ubicació del monument **El 4 de Vuit** al Vendrell. Se saluden, parlen... i dos mesos després em diu que l'acompanyi a Queralbs, que el volia tornar a veure per parlar de com la Generalitat podia finançar-lo, tenint en compte que ja es disposava el text corregit i els fotolits fets a partir de les diapositives de les pintures de Mèxic (els hi vam ensenyar a la taula del pati, juntament amb la seva senyora, la **Marta Ferrussola**), i ens va donar la referència de la persona que ens havíem de posar en contacte: el senyor **Josep M Garcia** -el que seria, anys més tard, el director del Museu Apel·les Fenosa del Vendrell-.

1995, 1996, 1997,... "**Aquest any NO TOCA**"

Vosaltres us imagineu que teniu 90 anys!!! ... i que us diguin que "**aquest any no pot ser...**" però, això sí, "**es tindrà en compte en els nous pressupostos...**"

1998 - De la greu feridura a... **“ANEU A FER PUNYETES!!!”**
 Sabent la “sensibilitat” mostrada per la Generalitat (de l'Ajuntament de Banyeres i de la Fundació Josep Cañas, no cal parlar-ne... oi, “campeón?”), l'única possibilitat per finançar el llibre era amb la venda de les seves escultures (gràcies, col·leccionistes i particulars pel vostre suport).

1999 - **Gràcies... Diputació de Tarragona.** No va poder ser, que el llibre s'edités dins de la col·lecció d'art “Julio Antonio”, -només és pels artistes morts (?)-, però sí que van entendre que un artista que va ser becat per la mateixa Diputació de Tarragona, hauria de tenir alguna obra, també, al **Museu d'Art Modern** (gràcies, **Rosa M Ricomà**). I **Caixa Tarragona**, també va col·laborar en l'adquisició d'una altra escultura per aquest museu.

2000 - **Gràcies... Consell Comarcal del Baix Penedès**
 Pel compromís d'adquirir exemplars del llibre de Mèxic per les escoles i biblioteques de la nostra comarca.

2000 - 2006 - **Gràcies... Ajuntaments i entitats...**
 Per les 28 exposicions que es van fer arreu del nostre país, tot adquirint el llibre i donar-lo a conèixer (tal com era la seva voluntat).

3) I avui... on paren aquests llibres?

2001 - 2025 - **Al magatzem municipal** (Carrer Montserrat, 6-8).
 No deix de ser curiós que estiguin al mateix lloc on hi havia la **“Unión Bañerense”**, on allí va promoure un **Ateneu** en temps de la República, perquè la gent pogués llegir els llibres que s'adquirien mitjançant els diners recaptats amb les representacions teatrals. (?)

Sóc conscient que hi ha gent que no li pot agradar el contingut d'un llibre o que no li pot agradar un artista. El que és trist, però, és que hi hagi gent que **SÍ** que li podria agradar i... que no sàpiga ni que existeix, ni sàpiga on adquirir-lo... (bé, mentre hi deu haver gent al municipi que no sap ni **QUI ÉS** en Josep Cañas, hi ha més de 2.000 persones arreu del món que són admiradors seus, mitjançant les xarxes socials).

Per altra banda, si l'únic lloc on es pot comprar el seu llibre de Mèxic és al **Museu Josep Cañas** (els diumenges de 11 a 14 h) i... **NO SE'N VEN CAP** (any rera any), **de què han servit tots els esforços que hi ha darrera d'aquest llibre?** (i mira si costaria poc el poder-lo vendre per Internet!!!).

A la darrera reunió del **Consell Rector de la Fundació Josep Cañas** (millor dit, **“organisme autònom local”**), set persones vinculades amb la persona de Josep Cañas, vam recordar als seus membres de la importància d'aquest llibre i que, aquest any, que se celebra el seu **25è aniversari**, ho tinguessin present per promocionar-lo (de fet, com entendreu, també és un dels seus objectius més importants).

I tal com deïem en l'escrit... **“Ajudaria molt el fet de tenir present la seva voluntat, i que hi haguessin en aquest Consell Rector administracions com ara l'Ajuntament del Vendrell, el Consell Comarcal del Baix Penedès, la Diputació de Tarragona i la mateixa Generalitat de Catalunya per promocionar la seva obra més enllà del nostre poble.”** (tal com ell volia).

I pels que s'estimen tant el nostre poble, en aquest llibre, al costat del nom de **“Josep Cañas”**, n'hi trobem un altre: **“Banyeres del Penedès”** i, aquest llibre que es pot trobar a les millors biblioteques i universitats d'Amèrica del Nord, esperem que, un dia, arribi, també, a les biblioteques i universitats del nostre país... i a tothom que s'estimi la seva obra.

Deuria ser el més “normal”, tot i que, **“això, no dona vots”**... oi?

Joan Jané i Figueres
 Amic i extutor de Josep Cañas

Dolça càrrega
 Cañas, Josep

Maternitat distreta
 Cañas, Josep

26 anys després del llegat més important rebut pel nostre poble... ...ens el mereixem?

NUMERO TRENTA-SET.
ESCRITURA DE DONACIO.
En El Vendrell, la meua residència, **deu de gener de mil nou-cents noranta-vuit.**

Davant meu, FELIX MESTRE I PORTABELLA, Notari de l'Il·lustre Col·legi de Barcelona,

COMPAREIX

Part donant - El senyor **JOSEP CAÑAS i CAÑAS**, fill il·lustre de Banyeres del Penedès, veí de Barcelona, amb domicili al carrer Calàndries, 15, amb DNI núm. 37.171.417.

Intervé en nom propi i interès.

El conec i el JULIO amb la capacitat legal suficient per atorgar la present escritura, i a l'efecte,

EXPOSA EN PRIMERA PERSONA

I - Que en aquesta darrera etapa de la meua vida, quan el filtre dels anys i de les experiències viscudes en fa contemplar des d'una dimensió més reposada els afanys i inquietuds que han donat sentit a la meua existència, quan el cos i l'ànima entren per llei natural en un recés que m'ha permès meditar i calibrar quina millor projecció positiva podria tenir tot allò que més estimo: la meua obra, és quan vull donar a conèixer el desig i la voluntat que tot seguit expresso:

- Que la Fundació que porta el meu nom estigui en condicions d'acollir el més aviat possible els treballs artístics, els records que han omplert els millors moments de la meua existència, els premis i distincions que generacions m'han volgut atorgar i l'arxiu personal que conté tota la documentació relativa a la recerca i inquietuds que m'han acompanyat per aquest camí apassionant de l'art i les seves manifestacions.

- Que la Fundació Josep Cañas constitueixi un focus cultural obert tant per al meu poble com per a tota la comarca. Que l'art entès com a capacitat d'expressió tingui en l'exponent de la meua obra un estimul i un punt de referència més per a tothom qui s'acosti a la nostra població.

1990 - 2001

- 11 anys per condicionar la seva casa pairal per convertir-la en museu.
- Mentre una empresa multinacional feia la tanca del Pujolet, al museu es feien convenis amb l'INEM. (l'escala que teniu al costat es va fer 3 cops i el primer cop de fer-la, la porta s'obria cap a fora)
- Ni els governants de l'època, ni els tècnics urbanístics municipals mai van entendre la importància d'aquest equipament pel nostre poble.

1998 - 2001

- Una embòlia va fer que estigués 3 anys a la Policlínica del Vendrell... (tenia 93, 94, 95 anys...)
- És una vergonya que ell no pogués fer realitat la seva il·lusió: posar en el seu lloc al museu l'obra que ens va deixar. Malauradament, morí el 2001 i tampoc no va poder veure el seu museu acabat.

1990 - 1998

- Cap intenció els governants de l'època de fer cap reunió per crear una Fundació i uns estatuts segons la seva voluntat i el seu testament (els que hi havia, trets d'una entitat esportiva del Vendrell, ja els anava bé)

1998 - 2024

- Ens hauriem de preguntar si, veritablement, la Fundació Josep Cañas, amb el Museu al capdavant, abans i ara, constitueix un "focus cultural obert tant al meu poble com per tota la comarca...", tal com ell volia. Un patrimoni tan important -el museu- que durant TOTA la Festa Major va estar obert 3 hores com un diumenge qualsevol? S'ha fet cap promoció, cap acte, més enllà del nostre municipi? No creieu que estaria bé que l'exposició temporal de la seva estada a Mèxic (Creu de Sant Jordi per l'obra feta en aquest país), es pogués portar a altres indrets, com ara al Vendrell, on farà aviat 25 anys de la presentació del seu llibre "Mèxic, els meus anys amb els indígenes". No creieu que és vergonyós que, avui, no es trobi en cap llibreria, ni tampoc es pugui comprar per internet? Quants exemplars hi deuen haver al magatzem municipal?

4) Que des dels estatuts de la Fundació es vetlli pel compliment del dret, que com autor, vull que sigui respectat: que mai no es faci cap reproducció en pedra de qualsevol original meu.

5) Que a la seu de la Fundació tan sols hi figurin objectes i obres dels quals jo en sigui l'autor o el propietari.

6) Que mentre visqui, pugui bestreure alguna peça de les que ha donat a la Fundació per cobrir qualsevol necessitat amb què em pugui trobar.

7) Que el nom de "Fundació Josep Cañas" serà la denominació oficial per a qualsevol document, imprès, convocatòria, cartell... i l'anagrama d'aquesta Fundació serà el meu dibuix de la Torre i casa nova.

8) Que Joan Jané Figueres sigui el director de la Fundació i que faci ús de les facultats i competències que li assigni la mateixa Fundació per poder assolir els objectius fixats. En aquesta mateixa persona és en qui diposito la meua confiança i plens poders perquè, cas que per alguna malaltia em manquin facultats mentals, prengui les decisions que jutgi més adients, com a tutor que anomeno segons la Llei de tutelles de Catalunya.

9) Que aquesta Fundació no s'utilitzi per a finalitats polítiques. Tanmateix la divulgació que es faci als mitjans de comunicació sobre els objectius o les activitats de la Fundació siguin sempre consensuats per la majoria dels seus membres.

1990 - 2024

- Qui hauria de decidir si és necessari (o no) rehabilitar can Fontanilles per encabir TOT el patrimoni de la Fundació Josep Cañas? Doncs, el consell rector de la Fundació Josep Cañas, (li diuen "organisme autònom local" oficialment), és clar i, com que tenim els recursos que tenim, es fa per fases i sense pensar qui l'inaugurarà... com seria el més normal. I com que en el consell rector hi són representats TOTS els partits polítics en representació a l'Ajuntament, són ells els que tenen i han tingut el poder decisor i en totes les qüestions... (si llegim les voluntats del Cañas, ell volia que s'acordessin per unanimitat)
- El que sí que és veritat és que hi ha hagut (...i també hi ha ara) una manca d'informació (sembla mentida oi, avui dia?) des de la ràdio municipal, del butlletí municipal, de les mateixes xarxes socials municipals... i des del mateix Cèrvol... Per posar un exemple:

- - per quan es va vendre (malvendre, millor dit) la seva casa de Sarrià?
 - com és que no es ven per Internet l'obra escrita publicada?
 - si la FJC té tots els drets per reproduir obres en bronze, per què no se'n subhasten unes quantes i es poder tenir recursos econòmics propis?
- I si, avui, el consell rector, pel que es veu, vol paraitzar les obres de can Fontanilles, per què no expliquen els motius per fer-ho? De fet, heu llegit mai alguna informació seva en aquesta mateixa publicació que teniu a les mans?
- Es trist, molt trist, que, avui, una periodista del Diari de Tarragona faci aquesta mateixa pregunta i no se li doni cap resposta...
- Si avui dia passa tot això, us imagineu els governants que tindrem d'aquí uns anys que no han conegut, parlat, escoltat, estimat... Josep Cañas.

2015

CULTURA • UNA EMPRESA PRIVADA DE LA LOCALITAT AJUDARÀ AL FINAÇAMENT DE LES OBRES

Banyeres rehabilita Cal Fontanilles per acollir el Museu Josep Cañas

La que va ser casa natal de l'artista acull ara una sala d'exposicions però és molt petita i no té condicions

JOSÉ M. BASELGA

L'Ajuntament de Banyeres del Penedès vol començar enguany la consolidació i adequació com a museu de la casa delartista Josep Cañas. Els treballs tenen un cost de 574.000 euros i a més de l'aportació municipal, el consistori ha aconseguit aportacions de la Diputació de Tarragona (170.000 €) i de l'empresa EQ Esteve, implantada al municipi i que aportarà 220.000 euros.

L'adequació de Cal Fontanilles com a museu dedicat a l'escultor, dibuixant i escriptor Josep Cañas és una vella aspiració a la localitat però que fins ara no s'ha pogut iniciar per l'elevat cost de l'obra. L'edifici és patrimoni cultural i està catalogat i protegit. És per això que qualsevol actuació passa per una rehabilitació de l'immoble.

L'alcalde de Banyeres, Núria Figueres (CiU), explica que la recuperació de Cal Fontanilles «permetrà crear un gran museu dedicat a Josep Cañas i a més rebre peces per fer exposicions temporals que ara per manca d'espai no es poden acollir». L'objectiu és que aquest any puguin començar les obres.

A prop de la casa pairal

Cal Fontanilles és un antic habitatge que queda a pocs metres de la que va ser casa natal de Josep Cañas i on es mostren diverses peces i com era la vida de l'artista.

Cal Fontanilles necessita una consolidació urgent pel seu estat de conservació. FOTO: AMBLOT

LA HISTÒRIA

La casa més antiga que va ser un hostal

«Cal Fontanilles és amb tota probabilitat la casa més antiga de Banyeres del Penedès. En el seu començament va acollir un hostal i de fet al municipi encara l'anomenen com l'antic hostal».

L'edifici mostra l'estructura típica d'una època en què hi havia una part dedicada al habitatge i a més hi havia un magatzem

per guardar el menjar i les collites del camp i un celler amb cups. L'habitatge consta de tres plantes i als baixos destaca l'arc de mig punt adovellat de l'entrada.

El celler data de 1771, segons la inscripció que hi ha a la llinda de la porta. La finestra esquerra del pis noble data del 1776 i la del mig de 1787. Durant molt de temps

la casa ha hagut de ser apuntalada ja que hi havia el risc d'esfondrament.

L'Ajuntament ja va adquirir l'immoble pensant que en el seu moment es podria destinar a l'ampliació de la casa nadiua de Cañas per acollir el seu museu i gran part de la seva obra escultòrica i pictòrica.

fici pràcticament sols conservarà les parets exteriors, per dintre es pot adaptar a les necessitats d'un museu modern amb sales i espais per a exposicions.

La primera fase, que té un cost de 574.000 euros, és per a les obres estructurals i per aquest motiu

L'Ajuntament no es pot acollir a subvencions per projectes culturals. En aquest sentit l'alcalde explica que per les posteriors fases de museització arribaran aquestes ajudes i les empreses del municipi també podrien col·laborar.

- Tot un honor que em vagi nomenar **director de la Fundació** (vam fer molta amistat al llarg dels últims 20 anys de la seva vida) i vaig dimitir del consell rector quan es va canviar de lloc l'única peça que va posar ell mateix al museu (el **Bacus**). He passat a màquina bona part dels seus escrits, he fet més de trenta exposicions amb la seva obra, així com desenes de xerrades arreu, visites escolars i de grups al museu..., i, avui, podeu consultar les xarxes socials dels **Amics de Josep Cañas (@amicsdejosepcanas)** on faig un repàs de la seva vida i obra.
- Em vaig encarregar del seu enterrament i **lluitaré perquè no s'enterrí també la seva obra i perquè es respectin les seves voluntats.**

1998

- En el ple de l'Ajuntament de Banyeres del mes de març, no es van acceptar aquestes condicions per 5 vots (PSC-PSOE) a 4 (CiU).
- Una cosa ben curiosa és que es vagi anar a buscar al bufet de Roca Junyent per modificar les condicions que va posar en Cañas en uns altres estatuts "legals" (bé, això no ho té tant clar el síndic de greuges). El que sí que m'agradaria saber (vosaltres no?) quan van costar els seus "serveis"...

2001-2024

- Peraltrabanda, durant anyss'ha parlat al consell rector de la necessitat de renovar/actualitzar els estatuts de la Fundació Josep Cañas, i que s'obris altres cops als organismes públics (Ajuntament del Vendrell, Consell Comarcal del Baix Penedès, Diputació de Tarragona, Generalitat de Catalunya) per facilitar i promocionar l'obra de Josep Cañas més enllà de Banyeres. No és prioritari (ni ara... ni abans) i tot plegat... perquè s'haurien de renovar?
- Si el que es vol és un "museu municipal" ... doncs ja està bé com està, oi?
- Si el que es vol, també, és que sigui un "artista local", perquè s'hades donar a conèixer més enllà del nostre terme municipal? Per cert, aprofito per fer una proposta: els diumenges, quan estigui obert el museu, per què no s'obretambé l'ajuntament? (es veu que és on hi hauria les obres més emblemàtiques d'ell).

- Quantes exposicions-xerrades s'han fet en els darrers anys més enllà de Banyeres? Cap.
- Quants pensaments seus podem trobar al Museu? Cap.
- Quants audiovisuals podem veure al Museu? Cap.
- Quantes reunions s'han fet per parlar de com participar/col·laborar els organismes públics (Consell Comarcal, Diputació, Generalitat, Ajuntament del Vendrell,...) a la Fundació Josep Cañas? Cap.

- Quantes reunions s'han fet en els darrers anys des del consell rector per modificar/actualitzar els estatuts de la FJC? Una.
- S'ha fet cap reunió per fer un protocol entre l'Ajuntament de Banyeres, la Fundació Josep Cañas i les entitats culturals del poble per retre algun homenatge periòdic al fill il·lustre del nostre poble? Cap.
- Hi ha algun equipament cultural (o escolar) que porti el seu nom? Cap.
-
- De veritat penseu que esmereix això?

A la vida dels pobles, no trobareu gaires donacions com la que veieu al museu i a l'ajuntament (i la que no veieu per estar al magatzem) que ens va fer en el seu dia. 26 anys després, que cadascú prengui consciència si es vol continuar així... Crec que en Josep Cañas -i la seva obra-, es mereix un tracte millor per part de TOTES i TOTS.

Joan Jané i Figueres
Amic i extutor de Josep Cañas

10) Que tenint en compte la situació en què en trobo avui després d'una embellida, la lentitud amb què s'estan portant les obres de la meua casa pairal (set anys des de la donació), com la mateixa constitució de la Fundació, que s'hauria d'haver fet de forma immediata a la donació i que, encara avui, no ha estat perfeccionada; demano que, en el termini de dos mesos, d'haver-se fet aquesta donació, es recullin aquestes condicions en uns nous estatuts de la Fundació i que s'aprovin per unanimitat en el Ple de l'Ajuntament de Banyeres.

11) En cas que en el decurs del temps referenciat no hi hagi acord, en els termes indicats anteriorment, revoco la donació que vaig fer a favor de l'Ajuntament de Banyeres per manifest incumpliment de les condicions que en el seu dia vaig establir i cedeixo la casa i la meua obra a una institució de caire superior, al Consell Comarcal del Baix Penedès, perquè gestioni la mateixa Fundació.

12) Si un cop prè l'acord d'acceptació de la donació per la FUNDACIÓ JOSEP CAÑAS, previ l'acord esmentat de l'Ajuntament de Banyeres, si començades les activitats de la Fundació, aquesta es desviés dels seus objectius fundacionals (alienar, cedir, dispersar l'obra, no fomentar-la o recuperar-la, no fer exposicions itinerants...), o bé no museïtzés adequadament el museu; o bé no tingués mitjans econòmics per poder contractar el personal adequat per tirar endavant les mateixes activitats pròpies de la Fundació... i en general que els membres fixes, de manera unànim, veiessin que es desvirtuessin les mateixes condicions que he manifestat, es considerarà resolta aquesta donació que passarà, automàticament, a ser propietat del Consell Comarcal del Baix Penedès, que es comprometrà a gestionar la mateixa Fundació, tal com he dit en l'article anterior. Si per qualsevol circumstància aquests mateixos membres fixes i persones de confiança, també manifestin per unanimitat que el mateix Consell Comarcal del Baix Penedès no compleix les mateixes condicions, tota la meua obra i l'immoble passarà a ser patrimoni de la Generalitat de Catalunya.

La present donació queda pendent d'acceptació en els termes exposats.

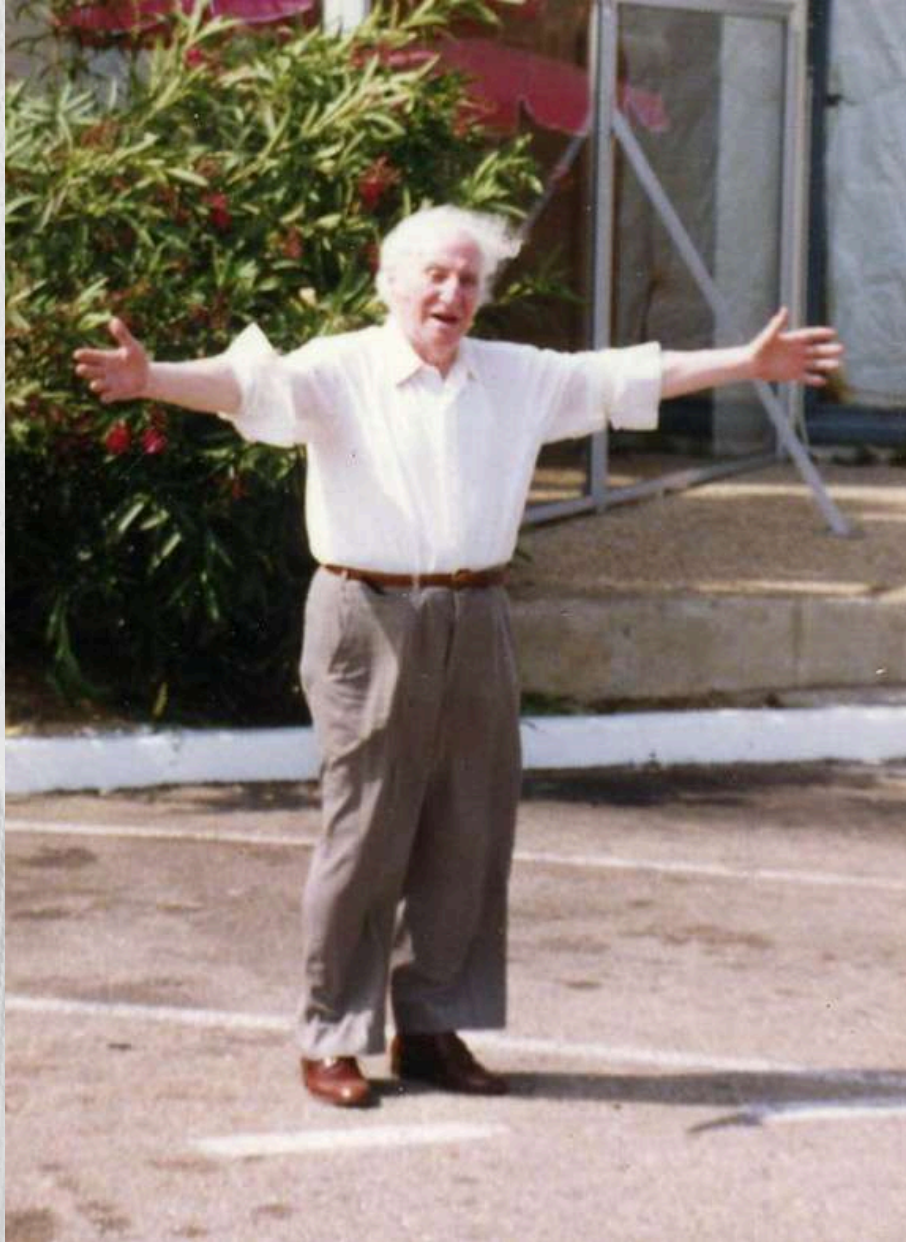
AIXÍ HO ATORGA. Faig al compareixent les reserves i advertiments legals; llegeixo la present escriptura a l'atorgant i als testimonis designats a sol·licitud de la part donant i del Notari autoritzant, el senyor JUAN MARCÉ VIDAL, veí del Vendrell,

senyor MARTÍ CARNICER VIDAL, veí del Vendrell,

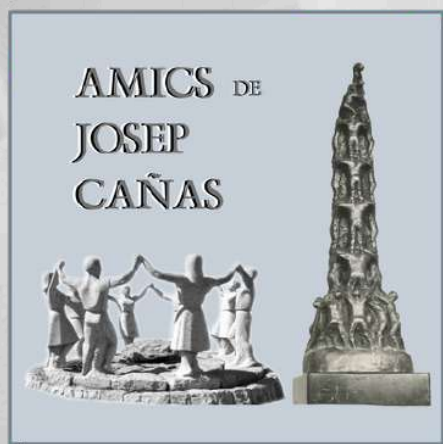
La lectura es fa segons allò disposat en l'art. 193 del Reglament Notarial; i aprova el primer, es ratifica, consenteix i firmen tots amb mi, Notari, del contingut del qual, estès en quatre folis de paper timbrat de l'Estat, números 218591159 i els tres següents en numeració, DONO FÉ:

GRÀCIES!!!

  @amicsdejosepcanas

Homenatge: aniversari del seu naixement

Dissabte, 23 de maig
12 h / cementiri
Banyeres del Penedès

Josep Cañas

Tot recordant el

50^è
aniversari
del monument
AL QUATRE DE VUIT
del Vendrell

INSTITUT
D'ESTUDIS
PENEDENSES

ÒMNIUM
LLENGUA CULTURA PAÍS
Baix Penedès

Amics i amigues,

Avui ens hem aplegat en aquest cementiri de Banyeres del Penedès per recordar el naixement de Josep Cañas, un fill il·lustre del nostre poble, un artista universal i, sobretot, una persona profundament arrelada a la seva terra. Venir aquí no és només un acte de memòria; és també un acte de gratitud.

Josep Cañas va portar sempre Banyeres al cor. Des dels seus primers dibuixos fins a les grans escultures que avui formen part del patrimoni col·lectiu de Catalunya, mai no va perdre el vincle amb aquest paisatge humà i cultural del Penedès que el va veure créixer. Un Penedès fet de vinyes, de campanars, de places... i de castells.

I és que, de ben petit, ja va poder presenciar diades castelleres; primer a l'Arboç i, més endavant, al Vendrell, Vilafranca i la Bisbal. Una passió que va continuar a Vilanova i a Sitges, indrets on va fer estada de jovenet. Unes vivències que van ser el germen del que vindria més endavant.

Ell va entendre com pocs que els castells no eren únicament una exhibició de força o habilitat. Eren, sobretot, una expressió d'identitat, d'esforç compartit, de solidaritat i de confiança entre les persones. Per això els va convertir en art. Per això els va elevar a la categoria de símbol.

Quan Josep Cañas crea el monument del Quatre de Vuit del Vendrell, no està fent només una escultura. Està immortalitzant tota una manera d'entendre el país. Cada figura del castell parla de sacrifici, d'equilibri i de compromís col·lectiu. Parla d'un país construït des de baix, pis a pis, persona a persona.

Aquell monument és també fill d'una època i d'una generació que va creure en la cultura catalana en moments difícils. Hi havia darrere l'empenta dels Nens del Vendrell, el suport de moltes entitats i persones, i també l'amistat i la complicitat de figures com Pau Casals, que compartia amb Cañas els ideals de llibertat, cultura i dignitat nacional.

No és casualitat que Josep Cañas acabés esdevenint l'escultor dels grans símbols populars de Catalunya: les sardanes i els castells. Perquè ell mateix era un home de poble, sensible a la força de la cultura popular i conscient que les tradicions només tenen sentit quan uneixen les persones.

El Quatre de Vuit del Vendrell és avui una de les imatges més reconegudes del món casteller. Milers de persones hi passen pel davant cada any, però massa sovint desconeixen qui va ser l'artista que el va crear. Desconeixen que darrere aquella obra hi havia un home que havia conegut la guerra, l'exili interior, la pobresa i, a la vegada, el reconeixement internacional. Un home que, després de triomfar a Amèrica, va voler dedicar bona part de la seva obra als símbols del seu país.

Avui, en commemoració del seu naixement, no només recordem l'artista, sinó que recordem també la persona generosa, compromesa i apassionada per la cultura. Una persona que ens va deixar tot el seu patrimoni del qual ara gaudim.

I potser aquest és el millor homenatge que li podem fer: continuar parlant d'ell, donar-lo a conèixer a les noves generacions i entendre que el seu llegat forma part de la nostra memòria col·lectiva.

Perquè Josep Cañas no només va modelar escultures. Va modelar símbols. I, entre tots aquests símbols, el Quatre de Vuit continua aixecant-se, ferm i viu, com una metàfora del nostre poble.

Moltes gràcies per acompanyar-nos en aquest dia tan especial.

**Joan Jané i Figueres / *Amic i extutor de Josep Cañas*
Cementiri de Banyeres / 23 de maig de 2026**

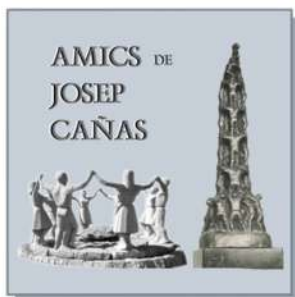
HOMENATGE A JOSEP CAÑAS i CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

1. Els arrels: infantesa i joventut

Arxiu Joan Ferret

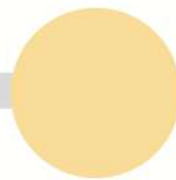

A can Marçal, a Banyeres del Penedès, un 23 de maig de 1905, naixia en Josep Cañas. La família la formaven el pare, Florenci; la mare, l'Annita; la germana gran, la Maria, i el mateix Josep. Al llarg de la seva vida, l'artista mai no va amagar els seus orígens humils i pagesos. En aquella època, el rendiment de la vinya determinava el pas de l'any, i d'això depenia un fet tan simple com poder estrenar, o no, vestits i sabates. Era la realitat natural d'un principi de segle XX on la majoria vivia de l'agricultura, abans de la creació de les cooperatives. A cada casa hi havia el celler, un petit hort i, a l'eixida, els animals de cria; una entrada per al carro i un estable per al cavall.

El seu pare, el Florenci, aviat va veure que en Josep no seria mai un bon pagès. Quan anava al tros s'encantava amb qualsevol detall: una flor, un ocell... sempre tenia el cap ple de pensaments i cabòries. El seu mestre a l'escola pensava exactament el mateix: en comptes de copiar els llibres com la resta de companys, el nen escrivia cròniques de les coses que veia vivia, com l'incendi d'un bosc o la força d'una tempesta.

@amicsdejosepcanas

HOMENATGE A JOSEP CAÑAS i CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

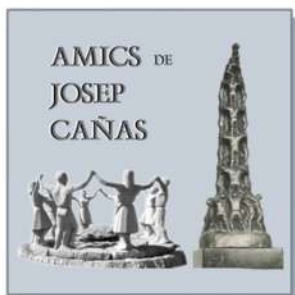
2. La Torre: quan el fang esdevé vocació

Arxiu Joan Ferret

Per al jove Josep, el dia més feliç era quan plovia, ja que quedava lliure de les feines del camp i podia jugar amb el fang davant de casa, a la Torre. Quan ja era un jovenet, la seva mare ajustava la porta de casa perquè els veïns no el veiessin modelar terra com si fos un nen. Ella no es podia imaginar que, superats els noranta-tres anys, en Josep encara continuaria jugant-hi amb la mateixa il·lusió.

Ja des de l'època d'escolà modelava figures dins d'una petita cova dalt d'aquell "*mugró del Penedès*", tal com l'anomenava en les seves memòries. Amb cera que recollia de l'església i unes canyes feia espelmes per il·luminar un petit altar. Va ser una etapa mística, en què fins i tot es va plantejar ser capellà, influït per les escultures i pintures que descobria a la parròquia del poble i pels primers llibres que li van caure a les mans. Amb els anys, la Torre es convertí tant en el seu espai de joc com d'inspiració. Des d'allà contemplava una panoràmica immensa que anava des del mar fins a Montserrat, i des de la serralada Litoral fins al Montmell, sempre acompanyat pel so del vent i dels ocells.

@amicsdejosepcanas

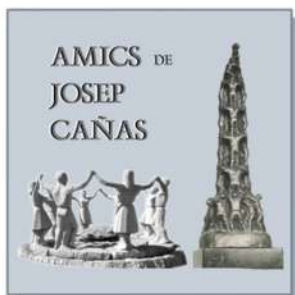
HOMENATGE A JOSEP CAÑAS i CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

3. Del paper a l'ansia de conèixer

Arxiu Joan Ferret

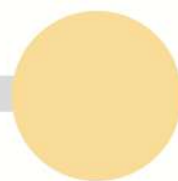
Quan la necessitat de dibuixar el va obligar a buscar paper i llapis, en Josep va tancar un pacte amb el seu pare: si omplia una portadora amb els fems dels cavalls que passaven per la carretera de Llorenç, rebedria uns calerons. Tocava aixecar-se ben d'hora, abans d'anar a l'escola. Quan aconseguia estalviar prou, aprofitava els viatges a l'Arboç per comprar material a la papereria.

Però el que realment el captivava eren les taules de marbre del cafè del poble. Amb un tros de carbó del foc, aprofitava qualsevol distracció per dibuixar-hi damunt, corrent el risc que el cafeter el descobrís i l'empaités.

Des de la finestra de la seva habitació veia cada dia la serralada del Montmell. Un dia, amb només quinze anys, li va dir a la seva mare que l'endemà marxaria d'excursió, a peu i camps a través, per pujar a dalt de la Talaia. Quan ella li va preguntar el perquè, la resposta del jove va ser: *«Perquè vull saber què hi ha a l'altra banda de la muntanya»*. D'aquí va néixer un pensament que l'acompanyaria sempre: *“Al passar dels anys, em vaig convèncer que, com més coses descobria, més me'n faltaven per conèixer.”*

@amicsdejosepcanas

HOMENATGE A JOSEP CAÑAS i CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

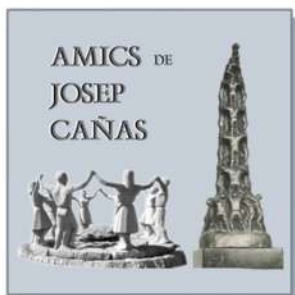
4. Marxar de casa: cap a Vilanova

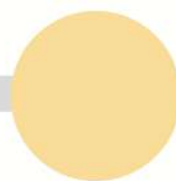
Arxiu Joan Ferret

Un any de forta sequera va ser determinant per al seu futur. El rendiment de la vinya no bastava per mantenir tota la família; a casa la Maria i el Josep es repartien una sola arengada per al sopar: un dia un cap i l'endemà la cua. A l'edat de quinze anys, en Josep va decidir traslladar-se a Vilanova i la Geltrú, a casa d'uns parents, per treballar de pintor de parets. Durant el trajecte en carro, en coronar el turó des d'on s'albirava la ciutat, el seu pare li va preguntar si n'estava segur. En veure l'afirmació ferma del jove, el Florenci el va encoratjar a anar endavant, recordant-li que a casa sempre tindria un plat a taula.

Vilanova es va convertir en el seu Renaixement particular. S'aixecava a trenc d'alba per dibuixar els pescadors a la vora del mar i, després de la jornada laboral, assistia a l'Escola d'Arts i Oficis. El gran punt d'inflexió va ser la coneixença i l'amistat amb el mestre Joaquim Mir, que li va obrir definitivament el camí de l'art, juntament amb els pintors Cabanyes i Martí Torrens, l'escultor Damià Torrens i el gravador Enric Ricart. En aquell ambient, el seu talent va explotar de tal manera que va completar els cursos en poques setmanes i li van dir que ja podia començar a volar sol.

@amicsdejosepcanas

HOMENATGE A JOSEP CAÑAS I CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

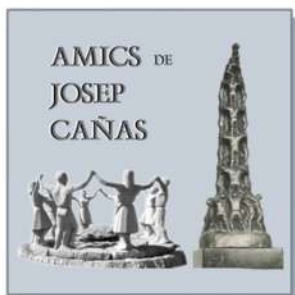
5. Quan tens dos amors

Arxiu Joan Ferret

Josep Cañas se sentia sovint com un gran volcà en ebullició que pugnava per llançar a l'exterior tot el que li cremava per dins. Al llarg de la seva vida va conviure amb dos amors apassionats: l'un, el secret, va ser la literatura; l'altre, l'oficial, les belles arts. Per un costat, participava amb èxit a les Exposicions d'Art del Penedès i, per l'altre, estrenava obres de teatre com *Camí d'Espines* a l'Arboç (1927) o *Amor, vida o mort* al Teatre Principal de Tarragona (1928). De fet, en certs cercles culturals de l'època se'l va arribar a anomenar "*el petit Guimerà*" per la gran quantitat de contes, novel·les i pensaments que va escriure.

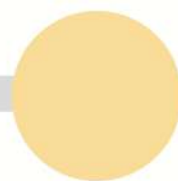
Fins al final dels seus dies, el dibuix i l'escriptura van conviure en harmonia en el seu interior. Mai no sortia de casa sense un tros de paper i un llapis. El mateix Joaquim Mir, sorprès per tanta versatilitat, li preguntava de vegades què volia ser combinant la pintura, l'esculptura i les lletres. Però en Cañas ho tenia clar

Recordava sempre que per ser un bon escultor calia ser primer un gran dibuixant, definint l'esculptura com un conjunt de dibuixos en l'espai. Per a ell, la clau d'una obra eren els ulls: traços que miren l'espectador d'una manera activa i que capten l'encís de la personalitat.

@amicsdejosepcanas

HOMENATGE A JOSEP CAÑAS i CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

6. Museus, tertúlies i temps de fam

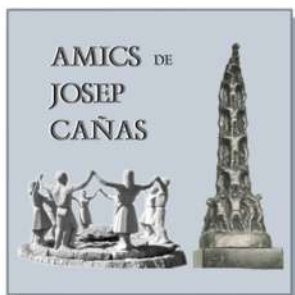
Arxiu Joan Ferret

Del primer museu que va visitar en va guardar un record inesborrable. Va quedar tan impressionat amb les obres del Museu Víctor Balaguer de Vilanova que es va quedar tancat a l'interior a l'hora del migdia. *“Mentre uns entraven, jo sortia...”*

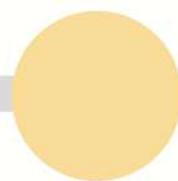
A principis dels vuitanta, quan va viatjar a Madrid allotjant-se al Hotel Palace durant els mesos de la crisi de l'oli de colza, aquest fet el va inspirar a escriure la novel·la *Una nit al Museu del Prado*, on imaginava que donava vida als quadres.

Els començaments a Barcelonava va conèixer èpoques de gran penúria econòmica. Tot i tenir a penes per menjar, es posava un escuradents a la boca per simular que havia tingut un bon àpat i assistia a les tertúlies del Cafè de la Rambla o del Liceo per nodrir-se de les vivències de la gent que explicava els seus viatges. En el seu pis-estudi del carrer Comtal, envoltat de mobles arreplegats de l'Exposició del 1929, passava gana i fred.

Per Nadal, preferia no tornar a Banyeres per estalviar el patiment a la seva mare, per si el veia prim. *“No vindré, mare, aquests dies tinc feina”*

@amicsdejosepcanas

HOMENATGE A JOSEP CAÑAS i CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

7. La lluita contra la incultura i els primers èxits

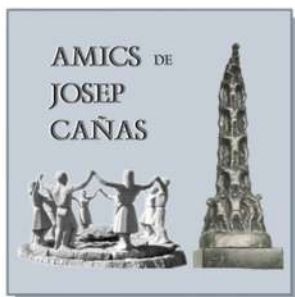

Arxiu Joan Ferret

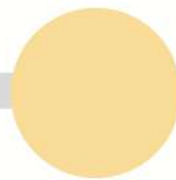
L'any 1931, Josep Cañas va publicar una *Crida als Joves* amb l'objectiu de despertar les consciències i promoure la renovació cultural dels pobles. Defensava que la humanitat avançava inevitablement i que no es podia viure ancorat en la ignorància. Reivindicava el conreu del pensament i exalta el valor dels llibres, celebrant la fundació de l'*Ateneu Banyerenc* com un far de claror, sota la premissa que *"el mal sols es fa en la fosca"*.

Aquell mateix any va participar en la *I Fira del Dibuix*, on va mostrar la seva obra al president Francesc Macià i va redactar el discurs inaugural retransmès per Ràdio Associació de Catalunya.

Aviat va arribar la seva primera exposició a la prestigiosa Sala Parés. Feia ben poc que l'artista es trobava llaurant la vinya al costat del seu pare i, de cop, es veia comentant la seva obra al costat de l'alcalde de Barcelona, davant la mirada astorada d'alguns dels seus convilatans.

@amicsdejosepcanas

HOMENATGE A JOSEP CAÑAS i CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

8. Les beques i el somni compartit amb Pau Casals

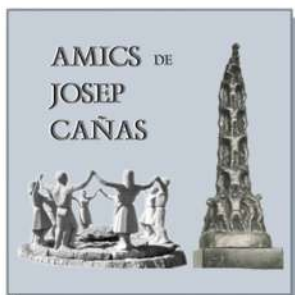

Arxiu Joan Ferret

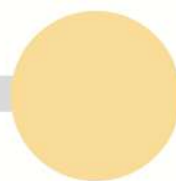
La consolidació econòmica va arribar en guanyar la beca de la Diputació de Tarragona amb l'escultura d'un cavall pasturant. Amb una assignació de 50 duros al mes durant tres anys, va poder retratar i esculpir nombrosos veïns i animals del poble.

El mateix *Museu d'Art Modern* va adquirir l'obra *Nen* al seu estudi on avui és el seu museu. Posteriorment, gràcies a una beca de la Generalitat de 1.000 pessetes l'any 1935, va poder viatjar a Londres per estudiar l'art clàssic al *British Museum* i fer una estada a París.

Els castells havien format part de la seva vida des de la infantesa, fruit de les diades viscudes a l'Arboç, el Vendrell, Vilafranca, la Bisbal, Vilanova, Sitges o Tarragona. L'any 1935, a Londres, va coincidir amb el mestre Pau Casals. En aquelles trobades varen començar a bressolar el somni de crear un gran monument que plasmés la força del fet casteller en algun indret de la comarca. Tots dos compartien el mateix anhel, però l'esclat de la Guerra Civil va estroncar el projecte de socarrel, i no es va poder reprendre fins a les acaballes de la dictadura.

@amicsdejosepcanas

HOMENATGE A JOSEP CAÑAS i CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

9. La guerra d'un pacifista

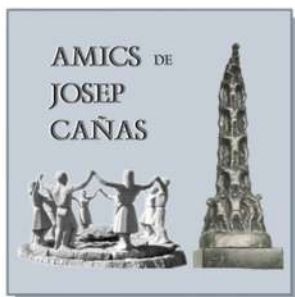

Arxiu Joan Ferret

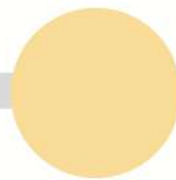
Tot i ser un pacifista convençut, Josep Cañas va viure la Guerra Civil. Tot i que el seu càrrec com a secretari general dels artistes de Catalunya el lliurava d'anar al front, el seu caràcter solidari no li va permetre quedar-se a la rereguarda mentre els seus amics es jugaven la vida. Es va allistar com a voluntari a la Batalla de l'Ebre per defensar uns ideals republicans.

Durant tot el conflicte no va disparar ni un sol tret; la seva tasca consistia a dibuixar les corbes de nivell a primera línia i, posteriorment, transformar-les en relleus per a l'Estat Major. Com un Goya del segle XX, va deixar testimoni dels “*desastres de la guerra*” en desenes de dibuixos colpidors que retrataven els episodis quotidians del front. Un metge rus fins i tot va intentar organitzar exposicions internacionals d'aquelles obres per denunciar el veritable significat de les guerres.

La postguerra va ser un període igual de fosc, però gràcies a la intervenció del seu veí de poble, el bisbe Ramon Sanahuja, va poder esquivar la repressió franquista i reprendre la seva activitat artística.

@amicsdejosepcanas

HOMENATGE A JOSEP CAÑAS i CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

10. Espines, flors i el camí cap a Madrid

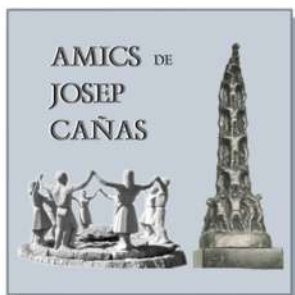
Arxiu Joan Ferret

Com deia en el seu llibre *Espines i Flors*, la vida es compon de contrastos. Enmig de les dificultats de la postguerra, en Josep va trobar l'amor de la seva vida en la seva muller i musa, la Ramona.

La vida professional d'un exsoldat republicà en aquella època era complexa. Va rebre el suport crucial del joier Roca i de la família Vilella de Bellvei, que li van oferir estabilitat econòmica. L'any 1947, encoratjat per Pere Català Pic, va enviar imatges de la seva obra al Museu d'Art Modern de Madrid, obtenint una resposta entusiasta de José Camón Aznar per exposar-hi.

Durant el trasllat amb tren, enmig d'una tempesta i amb les obres sense assegurar, el mecenes Fèlix Millet i Maristany es va oferir generosament a pagar la prima de l'assegurança. L'exposició va ser un èxit de crítica davant de figures com Eugeni d'Ors.

Davant l'avís de les autoritats de l'època perquè assistís al Palacio del Pardo a visionar el reportatge del NO-DO sobre l'exposició amb el dictador, en Cañas va preferir tancar-se durant tres dies a l'hotel, simulant una indisposició, per evitar qualsevol vinculació amb el règim.

@amicsdejosepcanas

HOMENATGE A JOSEP CAÑAS i CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

11. El passaport cap a Amèrica

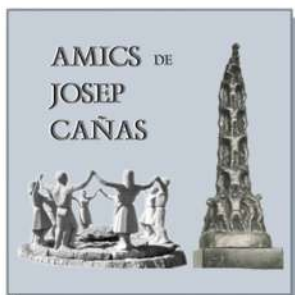

Arxiu Joan Ferret

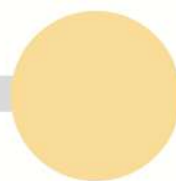
El veritable passaport cap a l'exterior li va arribar de la mà de Joaquín Ruiz Jiménez, aleshores director de l'Institut de Cultura Hispànica. Impressionat pel relleu *A les Missions*, va proposar portar l'obra a Amèrica. En Cañas va posar una sola condició: «*On vagi el monument, també hi vull anar jo*». Tot i els obstacles per la seva condició política, l'ànsia de conèixer el va empènyer a emprendre el viatge cap a Nova York.

A Nova York, l'artista es va trobar de cop enmig d'un monstre de ciment i multituds anònimes. Per trobar refugi, visitava sovint el zoològic del Bronx, on afirmava de broma que els animals l'entenien quan els parlava en català. A la sortida del Museu d'Art Modern va viure una trobada fortuïta i entranyable amb l'historiador Josep Pijoan i la seva esposa, exiliats, amb qui va compartir llargues converses enyorades.

A la mateixa ciutat va coincidir amb Salvador Dalí; mentre l'empordanès acaparava l'atenció a la Cinquena Avinguda trencant amb un mall el vidre d'un gran magatzem, en Cañas intentava obrir-se camí amb discreció, mirant de publicar els seus dibuixos d'animals al *The New York Times* a través del treball constant i silencios.

@amicsdejosepcanas

HOMENATGE A JOSEP CAÑAS i CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

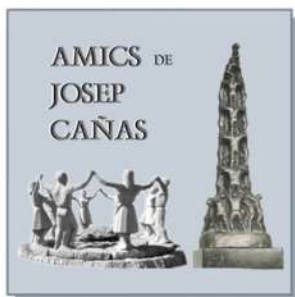
12. De l'Atlàntic al Pacífic

Arxiu Joan Ferret

El viatge de tres dies i quatre nits en tren per creuar els Estats Units d'oceà a oceà va oferir a Josep Cañas un canvi de paisatge impressionant. El moment més feliç del trajecte, però, va ser en passar prop de Fresno, on la visió de les vinyes li va recordar immediatament les seves arrels penedesenques. A principis de 1948, l'escultor i el monument *A les Missions* van arribar finalment a San Francisco.

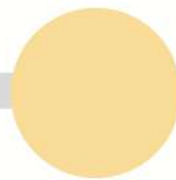
El destí final escollit per a la seva obra monumental va ser la Missió de Sant Carles Borromeu, a Carmel, el lloc històric on jeuen les restes de fra Juníper Serra, el missioner mallorquí que va fundar els nuclis de les principals ciutats de l'estat. En la solitud d'aquella missió, Cañas va instal·lar el seu taller, on va realitzar nombrosos dibuixos i pintures, a més d'una escultura dedicada al cèlebre frare. La inauguració del monument el va situar a les pàgines dels diaris al costat del governador i del bisbe de Califòrnia. Com a anècdota, el prelat li va demanar dies abans de la presentació de l'obra que afaités la barba i el bigoti de la figura del missioner per adaptar-la millor a l'estètica de l'Amèrica de l'època.

Amb la missió nord-americana complerta i malgrat la pluja d'ofertes de feina, en Cañas sentia l'enyorança de la llar, de la seva família i de la seva promesa, la Ramona, amb qui només es comunicava a través d'una intensa correspondència.

@amicsdejosepcanas

HOMENATGE A JOSEP CAÑAS i CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

13. Mèxic: la descoberta d'un nou món

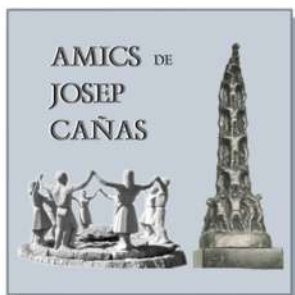
Arxiu Joan Ferret

Abans de creuar l'Atlàntic, impulsat per la curiositat i pel desig de retrobar-se amb els amics exiliats en un país que havia obert les portes de bat a bat als republicans espanyols, l'escultor va decidir fer rumb cap al sud. El que inicialment havia de ser un viatge de pas es convertiria en una estada definitiva de set anys que marcaria la seva producció artística per sempre.

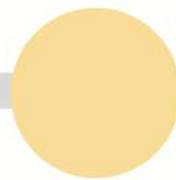
Mèxic el va fascinar des del primer instant a través de la plasticitat i els tons bronzins de la seva gent. A Guadalajara va viure la sorpresa de retrobar-se amb la família de l'exalcalde de Vilanova, l'Antoni Escofet, iniciant una xarxa de vincles amb els exiliats al voltant del Casal Català. Amb el suport de la família Bertran Cusiné, originària dels Monjos, en Cañas va iniciar un gir artístic radical.

Rebutjant la idea de tancar-se a l'estudi de l'hotel, es va llançar a recórrer selves i serralades per conèixer directament amb les comunitats indígenes, tot «*llaurant el país*». Va dur a terme una tasca plàstica i antropològica única: es va despullar dels hàbits europeus per captar els silencis i les mirades de pobles com els tarahumares, els totonaques, els asteques o els zapotèques.

La importància d'aquesta col·lecció va rebre l'elogi unànim de la crítica i de l'Institut Nacional d'Antropologia i Història (INAH), que la va considerar una aportació irrepetible a la història del món indígena.

@amicsdejosepcanas

HOMENATGE A JOSEP CAÑAS i CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

14. Casament per poders i el retorn

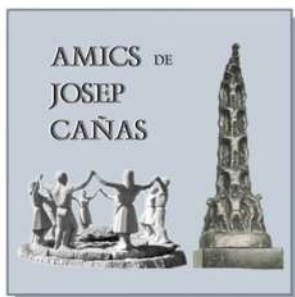
Arxiu Joan Ferret

Durant la seva llarga estada americana, Josep i Ramona van prendre una decisió singular per regularitzar la seva situació: casar-se per poders el 5 de gener de 1951, celebrant l'enllaç de manera simultània a Mèxic i a Barcelona. Un cop reunits, la parella va recórrer el país en una època daurada que va quedar recollida en nombroses pintures i escultures.

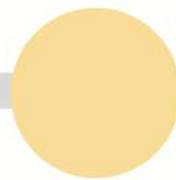
L'any 1954, el Museu Nacional d'Antropologia va organitzar una gran exposició de la seva obra amb el suport de l'antropòleg i amic Claudi Esteva Fabregat, que anys més tard seria guardonat amb el doctorat *honoris causa* per la URV.

Malgrat rebre nombroses ofertes per quedar-se, la invitació de l'Instituto de Cultura Hispánica per participar amb una sala pròpia a la III Biennal Hispanoamericana de Barcelona el 1955 li va oferir l'oportunitat perfecta per tornar definitivament a casa.

El viatge de tornada en el vaixell Vulcània va incloure fins i tot una exposició en aigües internacionals a petició del capità. La Biennal de Barcelona va ser un èxit rotund, propiciant conferències a la Universitat de Coimbra i l'adquisició de gran part de la seva col·lecció mexicana per part de l'empresari Eduard Cros, fill de mare mexicana i que tenia intenció de fer un museu a Barcelona amb l'obra de l'artista.

@amicsdejosepcanas

HOMENATGE A JOSEP CAÑAS i CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

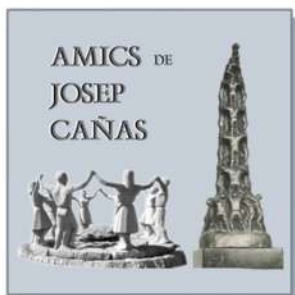
15. L'època dels grans monuments

Arxiu Joan Ferret

La dècada de 1960 va consagrar Josep Cañas com l'escultor dels grans símbols populars catalans. L'any 1963 s'inaugurà a Vilafranca del Penedès el monument *Als Castellers*, finançat majoritàriament per subscripció popular i beneït de forma emotiva per l'abat de Montserrat, Aureli Maria Escarré, veí de l'Arboç i amb qui es coneixien de feia temps.

L'any següent, el Casal Català de Madrid li encarregà un *relleu de la sardana* per al Parc del Retiro. L'èxit d'aquesta línia monumental va captivar l'empresari José Luis Borges (promotor del Parc d'Atraccions de Montjuïc), que volia una obra imponent per a l'entrada del recinte. Va encomanar a Cañas el prestigiós *Monument a la Sardana* (1965), una obra que esdevindria una icona de Barcelona i que, malauradament, ha patit diversos atacs vandàlics i feixistes al llarg dels anys. Durant el procés de creació, Cañas va demostrar la seva independència en rebutjar la petició de l'alcalde Porcioles d'afegir-hi els músics de la cobla, tot replicant que ell «no feia pessebres».

Malgrat que el protocol vinculés la figura del batlle a les inauguracions, cap d'aquests monuments va rebre finançament municipal. En aquest mateix període i a pocs metres de distància, l'artista també va immortalitzar la *bailaora* Carmen Amaya, i va tancar així una etapa d'esplendor monumental connectada directament amb l'ànima del poble.

HOMENATGE A JOSEP CAÑAS i CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

16. El Quatre de Vuit del Vendrell

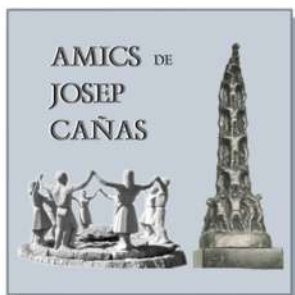
Arxiu Joan Ferret

A mitjan anys seixanta, els Amics de la UNESCO van impulsar el projecte d'un gran monument dedicat a les colles castelleres. Amb aquest objectiu es va constituir el Patronat Pro-Monument als Castellers, amb seus al Vendrell i a Barcelona, sota la presidència d'honor de Pau Casals i amb la implicació de la Diputació de Tarragona, l'Ajuntament del Vendrell i la colla dels Nens del Vendrell.

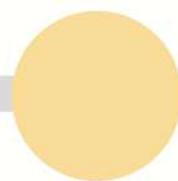
L'any 1969 s'inaugurava la base de la construcció al Francàs. L'indret va ser escollit estratègicament perquè es considerava el centre geogràfic dels Països Catalans i perquè, flanquejat pel pas del tren i de la carretera, l'artista —Josep Cañas— tenia la certesa que mai ningú el podria tapar. El projecte inicial incloïa també la creació d'una àrea de descans amb vegetació i una font.

El coronament definitiu de l'obra, però, no va arribar fins al 1976. Durant aquells anys de retard van morir figures clau del projecte, com el mateix Pau Casals i el mític cap de colla Jan Julivert. A més, el context polític es va complicar: el règim dictatorial va clausurar la seu dels Amics de la UNESCO i es van viure greus incidents al Vendrell arran de la Marxa de la Llibertat.

Malgrat aquest clima convuls, els Nens del Vendrell, coincidint amb el seu cinquantenari, van aconseguir inaugurar el monument del Quatre de Vuit dins el marc de la I Setmana Castellera. L'obra es va finançar, en gran part, gràcies a la venda de reproduccions en bronze de la mateixa escultura.

@amicsdejosepcanas

HOMENATGE A JOSEP CAÑAS I CAÑAS

23 maig 2026 / Cementiri de Banyeres del Penedès

17. Un artista desconegut, malgrat tot

«Hi ha artistes que seran recordats pel seu nom, mentre que d'altres ho seran per les seves obres.»

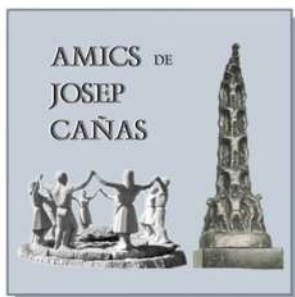
— Epitafi de l'artista

Arxiu Joan Ferret

Avui dia, milers de persones admiren diàriament la seva obra —els grans símbols monumentals del nostre país, com les sardanes o els castells— tot ignorant, sovint, el nom de l'home que els va modelar. Accions senzilles i econòmiques, com ara la instal·lació de codis QR actualitzats al costat dels monuments públics o la difusió a Internet dels seus llibres i làmines, continuen sent assignatures pendents.

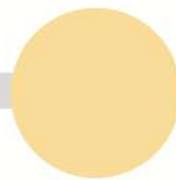
El contrast de la seva trajectòria es fa palesa en recordar la recepció internacional que rebia a l'estranger, com en el cas de l'exposició *Due Mondi a Confronto*, organitzada pel govern italià al Palau Ducal de Gènova l'any 1992. Mentrestant, la seva única exposició retrospectiva a Catalunya —celebrada aquell mateix any a la capella de Santa Àgata de Barcelona sota el patrocini de la Generalitat— passava totalment desapercibuda per als mitjans de comunicació públics del país.

Un quart de segle després de la seva mort, l'homenatge a aquest fill il·lustre de Banyeres és un acte de justícia històrica. Josep Cañas, que va lluitar per les llibertats de Catalunya, va immortalitzar la cultura popular i va llegar tot el seu patrimoni al poble, reclama ser rescatat de l'oblit per ocupar, definitivament, el lloc que li correspon en la nostra memòria col·lectiva.

@amicsdejosepcanas

MOLTES GRÀCIES PER SER-HI !!!

San Antoni de Vilatorrada / 1969

Espines i flors

CASTELLS HUMANS

La xarxa d'arrels el tronc viril sosté
i al cim, l'infant, esperança d'un demà.
Per l'ànsia de germanor que el poble té,
força, seny i equilibri s'han dat la mà.

1969

1. Cançons

San Antoni de Vilatorrada / 1969

Espines i flors

Hi ha artistes que seran recordats pel seu nom,
mentre altres ho són per les seves obres...

1. Cançons

